

Zátiší s keramikou Daniely Javoříkové

NA SLOVÍČKO S DANIELOU JAVOŘÍKOVOU

Mgr. Daniela Javoříková se v letošním roce stala vedoucí výtvarné sekce Vč.SOS. Jako všem, které z této sekce představujeme, jsme jí položili několik otázek.

Řekněte něco o sobě

Narodila jsem se před šedesáti lety při startu Velké pardubické, ve znamení vah, textilní výtvarnici a chemickému technologovi ... Do tří let jsem byla obletovaná dítě, pak se narodili dvojčata bratři a já si začala hrát sama. Oživovala jsem různé předměty a hadříky, vymýšlela si příběhy, kreslila.

Během základní školy jsem přešla od léčení panenek k zachraňování myší, které ulovila naše kočka, až ke stáži ve veterinární nemocnici. Chodila jsem cvičit půjčené pejsky, zpívala ve sboru, dělala uměleckou gymnastiku, hrála na klavír, mezitím trochu kreslila.

První rozhodování v deváté třídě jsem vyřešila tak: Chci léčit zvířata jako povolání. Ostatní bude mým koníčkem. Tak se stalo, že jsem odmaturovala na veterinární škole.

Myslím, že to bylo ve čtvrtém ročníku, kdy jsem o víkendech začala navštěvovat Lidovou konzervatoř obor zpěv pop-muzik.

Zklamána, že jsem nedostala vytoužené místo, jsem se přihlásila na Pedagogickou fakultu v Hradci Králové obor národní škola / výtvarná výchova. Priority se obrátily, mé koníčky se staly mou profesí. V diplomové práci jsem se zabývala výtvarnou výchovou v mimoškolních a mimotřídních zařízeních.

Po ukončení studií jsem s partou spolužaček dostala možnost jedno z mimoškolních zařízení založit. V domě dětí a mládeže jsem pracovala jako vedoucí oddělení estetiky s přerušením až do důchodu.

Jak jste se dostala ke kumštu a co v něm sledujete ?

Záhy jsem pochopila, že nejsem dostatečně ambiciózní a smířila se s vymýšlením zábavy pro děti. Pro lepší motivaci jsem vymýšlela říkanky, na které děti malovaly, modelovaly, zpívaly, o prázdninách jsme na táborech ve městě nacvičovali divadelní představení.

Pro své výtvarné vyjádření se mi nejbližší stala keramika a střihání. Nůžkami jsem vytvářela grafické návrhy na diplomy, plakáty atd. Vytvořila jsem si recept na textilní písmo, po objevení seříznutého fixu jsem se začala zabývat krasopisem. Uspokojením pro mne bylo, když jsem slyšela, že naše propagace se dálky pozná.

Co považujete za své úspěchy?

Když se ke mně hlásí mí bývalí žáci a usmívají se. A také to, že mne moje před mnoha lety jednoletá externí vedoucí pro výtvarný kroužek Pavla Vrbacká oslovila, abych po ní převzala funkci ve výtvarné sekci.

Jak chápete své členství ve výtvarné sekci Vč. SOS a jaký máte názor na existenci bulletinu Kruh?

Poznávám nové, velmi zajímavé lidi, ráda bych pomohla jejich tvorbu „prodat“. Zatím se seznamuji s možnostmi, hledám cesty. Jsem nadšená ze všech, kteří dokázali Kruh rozjet a pokračovat v práci kolem něj. Děkuji za všechny, kteří v něm rádi publikují i čtou.

Děkuji za odpovědi. Milan Dušek.

Jiří Faltus

Ráno

Nebe na ručním papíru
s párem opozdilých hvězd
Sochy se protahují
tak jako vždycky
budou dnes stát fotografům
Pózovat jak se to žádá
Most si narovnává záda
aby na pohlednicích
nevypadal tak staře
Do okolních reklam
rodí se další plnoletý den
konzumního kalendáře

PORTRÉT VPRAVO NAHOŘE

JAN DVOŘÁK

Akademický malíř Rudolf Faix při každém pohledu do zrcadla, ať už letmém či záměrném, shledával, že stav jeho chrupu je téměř katastrofální. Pomalu se nemohl ani rozesmát! Místo zdravého a vypínavého stromořadí šklebilo se na něj vybombardované údolí. Připadal si jako žebráci z Buñuelovy Viridiany. Je strašně znelíbit se sám sobě, ale Faixe, docela urostlého, pohledného a fotogenického

chlapička, podobné trauma postihlo. Pitvořivě na svůj ksicht vyplazoval mstící jazyk. A dokonce si začal namlouvat, že jeho chabé prodejní výsledky, které ho v posledním čase ženou – nepřehánění – až ke dnu a nutí i vypouštět pravidelnou stravu, jsou úměrné jeho zjevu. Nezapomene třeba na štítivý pohled a neskrývaný záchranný kapesníček u nosu soukromé galeristky Sylvy, která věřila v Mistrův talent a vždy mu hodila v poslední chvíli záchranné lano. Teď si sotva prohlédla jeho nové a /určitě/ lepší obrazy a dva z nich v dohasínajícím milosrdenství přijala pouze do komise. Vyčerpaný z obíhání neúspěšných štací se jí neomalene zeptal na možné zákazníky a komerční šance. Nezmohla se ani na útěšné Uvidíme, dala spíš hned průchod skeptickému Lidi přestávají do tohohle investovat. Povšiml si, že neužila magického slůvka Umění, ale nahradila ho jen neutrálním devalvujícím zájmemem.

Ano. Ano. Navzdory ponižování, které se koneckonců táhne dějinami jako vyšlapaná brázda, musí věřit, že je Umělec. Že tvoří Umění. A nic na tom nemůže změnit devastovaná brána úst.

Dobrá!

Jenomže hroutící se pohoří Zubů provázela rovněž jejich úporná a trvalá bolest. Zprvu se jí snažil přijímat s přemáháním a využívat dokonce jako inspirační vliv. Umožňovala mu vnímat z vlastní zkušenosti pocity utrpení a tělesného strádání. Namlouval si, že jistým tematickým okruhům může podobný prožitek dodat přesvědčivosti a opravdovosti. A on nikdy nechtěl být přihlížejícím zpozzdálí. Když ho však ničivá kladívka téměř paralyzovala a malíř už nedokázal myslet na nic jiného než na jejich tlukot, valící se celým tělem ozvěnou ve všech orgánech, pochopil, že se s „nemocí“ musí vyrovnat s razancí moderního člověka, který si navykl navštěvovat lékaře již při disonančním zakružení žaludku. Koneckonců – i tato snaha odhánět co nejrychleji a nejoborněji drtící nepřijemnosti může představovat jistý námětový zdroj. Vždyť navzdory plynoucímu času žijeme sice stále stejné /věčné/ příběhy, ale rozhodující je nová podoba okamžiků, v nichž se právě odehrávají.

Přesto osudný den pořád odkládal a namlouval si, že k tomu má i důvod. Jejich rodinný lékař s tváří unaveného medvěda totiž odešel definitivně do penze teprve nedávno, nechal ho bezprizorným, ale ještě před tím se spolupodílel na destrukci pacientových zubů. Téměř slepý a hluchý rejdl vrtačkou v ústních prostorách spíš po paměti, nicméně vmlouvavě dokázal každého přesvědčit, že jeho zákrok je jedině možný a bezpečně povede k brzkému uzdravení. Jako rétor byl natolik přesvědčivý, že mu klientů neubývalo, byť zapříčinil zvláště ke konci několik ošklivých malérů. Rudolfa Faixe však k ochabujícímu starci připoutával ještě navíc sentiment vzpomínek. Nerad se loučil s odkazem svých předků, k němuž rovněž nešika se svou nmodernizovanou ordinací, zaplněnou povědomými předměty, patřil.

Tak to však bývá – pádící čas rozhloďává obraz minulosti.

Zkroušený a zmučený malíř prostě musel začít hledat záchranný ostrov. Blikajících majáků, vysílajících lákající signály, byly městské prostory plné, k tomu mělo jejich světlo stejnou intenzitu – o to těžší se jevílo rozhodování, komplikované ještě Faixovým finančním stavem. Ale odpusťme si ničím zvláště zajímavou anabázi, která by beztak odváděla náš příběh jiným směrem. Řekněme pouze, že dílem náhodou, dílem pod vlivem ústní doporučující pošty dospěl pobíhající muž na spásnou a zároveň tajemnou pevninu.

Při vstupu do rozlehlé čekárny v nákladné vile naráz přitáhl jeho pohled rozměrný obraz krajiny, zavěšený na centrální stěně a odsouvající do pozadí utilitární plakátky a nařizení. Malba se vyznačovala amatérským námětovým maximalismem a snahou o líbivost a apartnost. S fotografickým detailismem tu svítily přebarvené luční květy, v pozadí se vypínaly mohutné lesní stromy, jejichž neproporční vzrůst narušoval logiku perspektivy; cikcak poletovali líbezným prostředím motýli i ptáci a oblaka otiskovala své stíny na zem. Chyběli snad jen pověštní jeleni a dychtiví poutníci. Svár mezi účelovou funkcí místnosti a patrnou snahou překročit její hranice a dát průchod vlastní invenci nového uchazeče o poctivé léčení znejistěl a naplnil ho obavou, aby nedopadl jako na předchozí štaci, v níž musel vyslechnout za zvuků vrtačky přednášky na rozdílná témata, a tím stvrzovat lékařovu všeobecnou vzdělanost. A právě s takhle nenaladěným výrazem na tváři ho přistihl sebevědomý, šikovný, zdatný, uznávaný Zubař, na jehož jméno umělci nezáleželo.

Když zpozoroval mužovy zaryté oči do přeplněného plátna, vyložil si jeho zírání jako fascinaci. S pochopitelnou vlídností ho vyzval ke vstupu.

Z neumělé kopie přírody se Rudolf Faix ocitl ostrým stříhem v přebílené místnosti, oslepující silným umělým světlem a děsíci technicky odlišněnými nástroji. Hra kontrastů vzbuzovala apriorní nedůvěru.

Pak Zubař rutinovaně zvrátil křeslo a převedl příchozícího do intimní ležící polohy. Náhlému odzbrojenci, bezradně civícímu do prázdnoty stropu, se zalily oči slzami a rozbušily spánky. Rovněž se dusil.

Zubař očividně ignoroval jeho pocity.

Jednal převážně pohyby a slovními pokyny.

Teď otevřeme ústa, zněl prvý ze série příkazů, jimiž utvrzoval svou nadvládu nad situací. Jak nejvíc můžeme.

Rudolf Faix se pochopitelně musel podrobit, i když ho stravoval nepříjemný dojem, že se do hloubky jeho soukromí, který pusa představovala, dusavě vkrádá nepříjemný a zvědavý vetřelec, aby dokázal, že nad ním má převahu, neboť o něm ví víc, než on sám o sobě.

Výraz Zubařovy tváře však neodpovídal vážnosti chvíle. Byla v něm spíš únava ze stokrát viděného obrazu, který mu den co den opakuje stejné základní motivy,

byť s jistými obměnami. Sice právě z těch rozdílů přečte leccos o povaze a podobě těch, co před ním usedají-ulehají, podvolují se jeho pokynům a odpovídají na otázky, ale šíře životního prostoru je omezena zúženým prostředím, koncentruje se do strnulého rozbolavělého otvoru, jehož ustálená podoba děsí. /Ale co jiné orgány? Osvobozoval se mnohdy Zubař ze své skepse. S tím nic nenaděláme. Člověk je prostě poskládán ze stejných dílů... Tvorba začíná tím, jak s nimi tělo pracuje – co se v něm odehrává... Nerozuměl si./

Vida, co se stalo.

Teď tedy malíř otevřel ústa. Jak nejvíc mohl.

Nešlo nic utajit.

A stejně jako on v čekárně pátravě vkráčoval do obrazu zpřevráceného otisku přírody, pochodoval Zubař v ploše jeho úst a hlasitě referoval o svých poznatcích.

Tyčily se v ní mohutné stoličky, vypínavé řezáky i věžovité špičáky, můstky překlenovaly prázdné prostory – osamocenci se tetelili strachem z poprav... tohle zátiší neklidně odhaloval i zase skrýval rejdivý dužinatý jazyk, naběhlý a posetý kráterky...

Jenomže Zubař nelíčil v emocionálním zaujetí a s metaforickými přesahy podobné sugestivní záběry, omezil se – jako vždy – na věcný výčet kazů a jiných nedostatků a vypočítával rovněž náklady na jejich odstranění.

Tak například hora rozbolavělého zubu moudrosti volala po okamžité a věcné popravě a rozdrčená korunka po výměně za dva tisíce korun... Monumentální klenba ústního velechrámu se postupně proměňovala v shluk údajů a strohých čísel.

Tomuto odhalování přihlížela sestra se skleněným výrazem a univerzálním úsměvem a naplno se věnovala diktovanému záznamu důležitých údajů, tolik si podobných, ať už patří pánovi či kmánovi...

Svou vítězoslavnou pouť uzavřel Zubař zvoláním.

Žádná slavná výstava, Mistříku. Ale nebojte se. Však já vám to znovu vymaluju.

Rudolfa Faixe pobouřila odporná zdobnělinka. Dovolil by si ji pan Zubařík použít, kdyby před ním seděl – dejme tomu – Mistr Tichý?! Bývávalo... Jenomže před kým dnes vlastně lidé padají na kolena? Nebezpečně vzrůstá vlastní sebevědomí kosící opravdovou úctu k druhým. I nedostatek pokory vyčetl ponižovaný muž z doktorova prohlášení.

Největší beznaděj ho však přepadala, když sledoval, jak číselné údaje, převádějící rozkrývané vady a zborceniny do finančních nákladů, horentně stoupají. A při dospění k vrcholu této numerické hory se mu pořádně roztočila hlava. Trůnila na ní nenasytná cifra, deroucí se až do oblak. Nebezpečně uzemňovala jeho vzlet.

Zubař se zaradoval, že se mu podařilo ztvrdit svou převahu, ano, nepochybně jsem pánem situace, pomyslel si.

Co znamenají peníze? Korunoval svůj vyděračský výkon. Vy si přece nemůžete dovolit hledat krásu a zároveň nechat planět vaše nejbližší zátiší. Osleplým okem je nemožné spatřit duši skutečnosti... Podobně zmateně Zubař bájil, zatímco usmýkaný Rudolf Faix se pokusil najít východisko z nouze prostředky, které mu sice byly cizí, které se mu dokonce hnusily, ale zato vyšly ze způsobu uvažování dnešního světa.

Mluvíte o Kráse, řekl svému protihráči, ale ta představuje pouze prázdnou kategorii, pokud ji rovněž nezměříme a nezvážíme, jako jste to právě učinil při vaší cestě mým uzavřeným prostorem. Jakou má asi hodnotu, když ji převedeme do jejího zobrazení?!

Abyste věděl, k čemu mířím.

Navrhuji vám, čemu se říkávalo odedávna směnný obchod.

Vy mně oživíte umírající labyrint úst a já vám za to zaplatím obrazy.

Podle věrohodných soudů můžete zjistit, že nenakoupíte kostlivce v pytlí, naopak. Vydělá někdo z nás? Nebo prodělá?

Neevokuji přesně celou situaci, v podobných intencích však rozhodně proběhla. Krajina úst měla být znovu zorána za hodnotu obrazů krajiny, zaplňující otevřený prostor...

Jenomže celá konstrukce dospěla k nečekanému obratu.

Mistříku! Zvolal zubař a opakovaným nenáviděným oslovením exponoval svůj triumf.

Možná jste si domyslel, že ten obraz krajiny, který jste v sousední místnosti tak soustředěně pozoroval, jsem maloval já. Věřte, že nepotřebuji získávat něco, co dovedu sám vytvořit. Není pro mě nic krásnějšího, než vyrazit do plenéru a zmocňovat se přírody... štětcem. Ale stokrát měl pravdu můj otec, když říkal, ať si klidně kreslím, nicméně nejdřív ať se opřu o povolání, které mi přinese jistotu. Pochopil jsem, že slova povolání a poslání nemusí být v protikladu, ale mohou se doplňovat, dokonce podpírat.

Rudolf Faix poslouchal jen na půl ucha povídání, které – s obměnami – už tolikrát slyšel. Bez pozornosti míjel i sebevědomý neumělý obrázek, s jehož nespočetnými variantami se mnohokrát setkával...

Od té doby sice uplynulo hodně vody, ale nepodařilo se mu prodat ani jediné dílo, takže stav jeho chrupu je i nadále katastrofální.

Stává se však, že čas od času na sebe malíř otevře před zrcadlem doširoka ústa a pohledem vstoupí do prostoru, kterým ho Zubařik provázel.

Jde, jde, až se ztrácí sám sobě.

Pocituje uvolnění.

... Na druhou stranu je ovšem pravda, že vyličené setkání proběhlo od okamžiku Faixova sledování obrazu v čekárně s důležitou obměnou. Dialog dvou mužů se sice odvíjel podobně, ale navrhovaná směna doktora zaujala tak, že na ni přistoupil. Pravda, s jistou podmínkou.

Malíř Rudolf Faix namaluje pro Zubaře malý cyklus jeho portrétů.

Tohle je žánr, který se mi vzepřel, řekl Zubař odborně. Nehledě na to, že člověk nemůže nikdy věrohodně vystihnout sám sebe. Tolikrát za život se vidí, až zapomene, jak vypadá.

A tak zatímco pacienti hledí na to, aby byli co nejrychleji ošetřeni a mohli opustit ordinaci, Rudolf Faix zůstává i po odeznění zvuku vrtačky.

Sedí, sedí – a maluje.

Poletujícím zubaři strne úsměv i pohyb.

Navždy ...

Po odevzdání vykonaného díla, které dalo nadanému malíři tak zabrat, ale zato zúrodnilo jeho ústa, došlo k nečekané reakci. Mnozí jeho prý příznivci navenek chválili vzhled renovované pusy, ale po straně hovořili s úšklebky o kýčovitých úsměvech jeho krásných bezchybných zubů. Vyumělkované, hodnotili a soud vztáhli i na jeho malování. A aby se to nepletlo, bez vyznění tvůrce využil Zubař portréty i na reklamní plakáty.

Ty visí v každé ordinaci a pacienti to pokládají za dobrý nápad.

Je to přece živější než fotografie, říkají.

Rudolfa Faixe napadlo, že by se měl soudit a dlouhé hodiny přemýšlel, o jaké argumenty by se mohl opřít. Když posléze dospěl k přesvědčení, že by musel angažovat šikovného právníka, který by ho za každou cenu dovedl k vítězství, zděsil se. Jsem to opravdu já, kdo takhle přemýšlí? Ptal se svého portréta vymalovaného v zrcadle.

Tolik se však bál krásy svých úst, že je nedokázal otevřít k odpovědi.

Zůstávají tedy jen ty otázky ...

Slavnostní zahájení 6. uměleckého maratónu v Pardubicích.

VĚRA KOPECKÁ

DIVNÍ

Laskavých slov se nedostává
jak vody na poušti
A v řece voda divá
břehy podemílá
naše jistoty

Divníš
jak voda
v níž leklé ryby
nahoru břichem plavou
Divníš
Křik špačků nad mou hlavou
Pohroma nad zahradou
nadějí a snů
Divníš
Než první višeň utrhnu
pravda je holá na kost
a tvrdé jádro
hořkne v ústech
jak ironický úsměv

Na vlídná slova
kámen spad
nenávisti a zrad
Drtí a láme
Sotva kůstky posbíráme
pořezaní o ostré hrany
o vlídných slovech
necháme si zdát

SLAVNOST HAŠENÍ OHNĚ

MARTA URBANOVÁ

Nehořelo. V tom dni neusedl na střechu žádného domu ve vsi červený kohout. A přece dávno před kuropěním hasičské nažehlené uniformy vystoupily ze skříní a zůstaly na ramínkách. Čekaly. Všechny chalupy se semkly jako v době svízelné,

tiskly se k sobě, až se navzájem zaklínily a vařily, pekly, smažily. Masitá a tučná jídla pro dnešní den, který nebozízkiem touhy navrtá, až posléze rozčísne šapitó všedních dnů, kterým je ves zaštitěna celý rok. V poledne už slunce vyhánělo rtuť teploměru k nevíře. Chlapi pocitem důležitosti vzrostlejší a vyšší ve slavnostních uniformách svlažovali svá hrdla před hospodou posledním hitem piva, než se seřadí do šiku. Zvědavost dětí kolem a nedočkavost ženských za brankami svých domů, s okny dokořán, rostla.

Čekala jsem na terase stíněna slunečníkem. Taneční parket vyrašil téměř přes noc přímo naproti na fotbalovém hřišti. Průvod vycházel od hospody a když prošel celou vsí, zamířil na parket. Ohlašovaly ho tóny v rytmu řízného pochodu. Průvod modrých svátečních uniforem nesl baldachýn nad hrdostí každé uniformy a ty držely stejný krok. Náš Tomáš jako koukol v polehlém žitě. Náš Tomáš... takovou má sílu hrdost matky. Možná bude mít úvodní proslov nebo bude držet prapor při křtu. Zážeh jeho lásky, svoji Eli jsem sotva zahlédla.

Navečer, když odkvétající lípy složily své stíny jako ruce podél těla a vzadu za potokem vynášel z podzemí svou bledou lampu měsíc, mládež z celého okolí se trousila k pokladně. Na hřišti kolem stolů a laviček ožívalo mraveniště. Muzikanti rozestavovali na pódiu reproduktory a aparaturu. Hledala jsem mezi nimi včelí královnu Eli, mou dcerušku, světlo mého života. Její nazrzlé vlasy hořely plamínky sálající až k mému srdci. Ale nikde jsem ji nezahlédla. Ani Tomáše, jejího manžela. Doma se jen omžil, aby hodil přes židli svou uniformu a převlékl se do civilu.

Jako vytrysklý gejzír z vyprahlé země skropila kdekterou chalupu, každého z nás vsudypřítomná hudba. Nikdo neměl úniku. Každého to táhlo jinam, ale všechny k stejnému prameni, jednoho k pípě, druhého k tanci, jiného do krajiny neopeřených snů. Většinu vstříc tajuplným vůním druhého pohlaví. Hned při prvních tónech mě ty vůně zasáhly a vedly. Prostoupily mě a znovu obloudily. Připjaly mně motýlí křídla a já v tu chvíli třepetající se nad rozkvetou loukou jsem vzlétla. Pryč, do krajiny rozpuku. Těch květů! Ale pro mne jen jeden. Čeká tam dole u parketu. A já nezralá jsem neodolala, abych neletěla vábena jeho barvou, afrodisiakem, tou opiovou vůní.

No nic. Tu dobu odnesl čas. Vstala jsem a šla se převléknout. Dokud bude mít muzika všechny domy v područí, spánek nemá šanci. Půjdu mezi ně. Mezi mladé. Hladová po jejich atmosféře, po opojení z návratu do svého mládí.

Než jsem se přistrojila, hudba mě pevně zaklesnutou táhla ke zřídlu radosti.

Nechala jsem v domě rozsvíceno. Nač zhášet na tu chvíli, co budu pryč. Kráčela jsem, postava formovaná v jiných časech, pomalu, nedívala se pod nohy, ale na parket. Jako můra přitahována světlem jsem letěla bez jediného mávnutí křídel. Letěla jsem za světlem.

Ne, tentokrát tam nemám namířeno kvůli své dceři, tíhnu tam za nepsaným zákonem přírody. Abych splynula s hejnem, usedla na okraj vábení, abych ochut-

nala z plástve medu. Přešla jsem silnici a sestupovala po svahu dolů. K pokladně. Lavice poloprázdné, zato na stolech přešel lahvi, nedopitých sklenic a kelímků. Tanečníci, živé vlny se přelýaly po parketě sem a tam. Mohla jsem si sednout kamkoliv, ale usedla jsem na zábradlí. Parket – mumraj, opiové hnízdo, v němž se nabíral život plnými hrstmi. Tančili ve dvojicích jako za našich mladých let. Ale to příští minuta změnila a tančil každý sám. Rytmus si s nimi dělal, co chtěl. Bouřlivé vlnobití hudby jimi smýkalo, přibíjelo je k zemi, vyhazovalo do výše až k zalknutí. Zahltila jsem se vzpomínkami. Naše mladá léta držela morálka na uzdě. My jsme si nemohly vybírat jinak než očima. My jsme musely čekat, až se některý z pánů uráčí pro nás přijít. A každý některý měl v té chvíli nad námi vrch. Každý některý, o něhož jsme někdy ani nestály.

Náhle vzplanul mezi davem vlčí mák a já uviděla svou Eli. Tančila s Tomášem polku. Ale jak to tančí? Skáčou jako v tanečních. Jako vrabčáci. Krok sum krok jako děti ve školce. Panebože, kde mají jiskru, panebože, po kom to dítě je?

Ucítila jsem ruku na rameni. Sousedka.

„Nechceš si sednout mezi nás?“

„Koupím si něco k pití a přijdu.“

„Jak to těm vašim sluší,“ ukázala na parket. „Když je člověk vidí, hned pozná, že jsou v líbáncích.“

Parket se znovu zahltil tanečníky. Zpívali a řvali do ticha vysoké nebeské klenby, těla šlela v rytmu a ruce vzhůru a dolů, vylétávaly nad hlavu. Pohupovaly se, jako když se v poryvu větru klátí nalité klasy obilí. Eli obemknuta Tomášem, jeho bratry a švagrovými. Měděné vlasy jí zvedal magnet hvězd. Vlály kolem ní a tryskalo z nich jen štěstí.

Její štěstí bylo i moje. Držela jsem v ruce sklenici piva a přes zlatavý mok jsem si vracela svůj mladý dávný svět. Pobrukovala jsem si z něho slova písně, ze světa nerozvážného, opojného, jehož konec byl v nenávratnu. Pohlédla jsem na sebe tamními očima. Moje postava byla zase vrbový proutek. Zkrášlený červeným vlastnoručně spíchnutým plátýnkem. Parket na okraji mého studentského městečka, daleko odtud, duněl pod širým nebem a žestový orchestr vynášel Třešňové květy tak vysoko, že padaly, aby nás zmátly. Blížila jsem se za zvuků té písně k branám ráje. Ale z toho ráje tenkrát nebylo nic. Tenkrát ještě ne.

Naše Eli nebyla po mně. Snad po otci. Když byla v mém věku, vyhýbala se mokřinám, neodvažovala se do proudů, neskákala z jezů po hlavě do zrádných peřejí. Studovala na červený diplom. Ptám se, zda okusila tu horkost krve, která mě v mládí bušila do spánků, mučila, vytepávala na pláteček. Její tanec mě přesvědčoval o spolehlivosti, jistotě a rozumem vyvážené lásce. Kdykoliv jsem viděla ty dva tančit, byla jsem spokojena s její volbou partnera. Znali jsme jeho rodiče a celou rodinu. Skýtal záruku poctivého života.

Na jejich svatbě mě Tomáš překvapil tancem se svou sestřenicí, jedincem stejné krve. Nepoznávala jsem ho. Milý, tichý chlapec se proměnil rázem v démona, v nespoutaný živel. Dvě těla v jednom tónu, dvě těla hbité lasičky neřízené tolik mozkiem jako temným duněním sil. Mám je stále před očima. Spojili nebe s peklem. Když poté vzal k tanci moji Eli, ta britkost kroků, ta hříšná odezva těl tam nebyla. Přitahoval si ji a odhazoval, ale v jejím těle chyběl ten temný dusot krve. Ten démonický ďábel.

Fotbalové hřiště uprostřed vesnice se změnilo v pulsující čarovný svět. Mladí se slili v jeden tok, v němž se mísil s krví alkohol, všední starosti zadupával a tekł osvobozujícím koridorem. Tekł překotně, valil se mocným proudem a v cestě mu nestálo nic. Půlnoc na sebe upozorňovala rafielemi, avšak nikdo ji nevnímal. Jen já. Zahlédla jsem Eli tančit s Tomášovým bratrem. Hledala jsem Tomáše pohlceného vírem. Asi netančí. Přišla jsem blíž k parketu a tam jsem zahlédla jemu podobnou siluetu. Zdálo se mi, že tančí s neznámou vysokou dívkou. Ne, to není on. Zvědavost mě donutila ještě blíž, abych měla jistotu. Teprve teď jsem poznala, že je to skutečně on. Chvilí jsem na ně civěla bez hnutí. To nebyl náš Tomáš, to se vtíral do dívčího klína kdosi cizí. To tančil někdo divoký předkoitální tanec. Dívka se zakláněla, jak ji vedla jeho ruka, ohýbala se, jak velela rozkoš těla, on vtiskal nohu pevně ujmoutou v jejím rozkroku. Neviděli, neslyšeli. Oddávali se sobě před celým světem zaštitěni nevinným tancem. Dívala jsem se na ně neschopná srovnat si ten obraz v hlavě. Tady v těch črtách těl je to tajemství veřejných domů. Jako kabát v něm odkládají muži své zábrany. Poddají se naplno zvířecím pudům, podpoří je alkoholem a k manželkám se poté vrací jako z očistné lázně.

Když hudba skončila, ti dva se od sebe oddělili a odcházeli společně dozadu, do tmy.

Byla jsem si jistá, že je Eli neviděla. Postavila jsem sklenici s nedopitým pivem a odcházela domů. Nohy mi poklesávaly pod těžkým břemenem obrazu. Vystoupala jsem těch několik kroků svahem a u kmene lípy nohy, že dál nemohou. Ani krok. Stála tam osamělá židle. Dopadla jsem na ni. Někdo z ní odešel, aniž by unesl, že zůstal vně kruhu.

Ty dole jsem už nerozeznávala. Myšlenky se kotily jedna za druhou.

Ne, tenhle obrázek jsem neměla spatřit.

Otírala jsem si čelo.

Třeba by mi Eli řekla, že to nic neznamená, že se teď tak tančí, že jsem staromódní, ale já vím své.

Vracela jsem si rozcestí a křižovatky se svým mužem. Stáli jsem na nich lecky jen se rozejít. Ale závan ostrých bodlinek větru nás donutil vrátit se nazpět k sobě.

Tomáš s Eli stojí na začátku cesty, půjdou ruku v ruce prosluněnou krajinou, mlhavým údolím i zničující bouří, zůstanou v úžasu, někdy na výsluní, jindy ve

tmě. Budou klopytat, chvílemi se vzhopí a poběží tak, že se sotva budou dotýkat země a naopak, budou padat, vracet se, obracet se k sobě zády, polykat slzy. Budou však spolu a milovat své děti ...

V tom okamžiku jsem smazávala obraz, který jsem nechtěla vidět, a viděla. Nebyl malovaný černobíle, ale rafinovanými barvami s příměsí jedu. Někde v mém nitru se klubala nejistota, strach, že i moje Eli se vydá údolím, v němž se poraní. Že i ji život poučí, jako poučil mne.

Nevím, jak se zachovat. Jsem si jistá, že jsem viděla originál plátna, ale kde беру jistotu, že časem nevybledne a nepromění se v pouhý přelud. Kdo mi řekne, co je mou povinností? Nikdo. Jen mé srdce. Musím Eli chránit. Vrátila jsem se domů a zhasla jsem světlo.

A přece v naší vsi při vši té hasičské slávě hořelo. Moje srdce obavou.

PETR CHVOJKA

VZPOMÍNKA NA BUDOUCNOST

My (zatím) žijeme,
ale jako stíny za námi chodí
naši
mrtví.

Minulí.
I budoucí.

JULIE PO ČESKU

MIROSLAV SKAČÁNI

Když biskup zamknul chrám a rozhostilo se ticho, Markéta klesla na kolena před oltářem a sklonila hlavu k modlitbě. Mladá jeptiška si klekla hned vedle ní a modlila se také. Markéta se na ní s vděčností podívala. Její přítomnost jí dodávala síly vydržet, nebát se a věřit, že její život bude nakonec zachráněn.

Uběhla nekonečně dlouhá doba, než se za zavřenou bránou chrámu ozval křik a vzrušené hlasy. Ano, ten hlas znala. Byl to Kochan. Bylo ho slyšet nejvíc ze všech. Slyšela i mírná a pak rozčilená slova biskupa. Bylo zřejmé, že se dohadují. Jistě o ní, o jejím osudu. Tělem se jí rozlil pocit bezpečí. Biskup nikdy nedopustí, aby Vršovci vtrhli do chrámu a vykonali na ní svoji mstu.

Obě ženy v napětí poslouchaly, co se bude dít. Opět slyšela rozčilený hlas biskupa a pak ... K její hrůze zarachotil klíč v zámku brány chrámu a brána se

pootevřela. Sluneční světlo osvítilo zádveří chrámu. Pak se brána pootevřela ještě víc a do chrámu vstoupil muž. Ve světle slunce jej Markéta ihned poznala a vykřikla hrůzou. Byl to Kochan, oděný ve zbroji. V ruce třímal meč a pomalu se blížil k ní. Za ním se zjevil další muž. Opět vykřikla hrůzou. Byl to Hroznata. I v přítmi chrámu rozeznávala jeho zakrvavený šat a zaschlou krev na jeho čele. To byla rána, kterou mu způsobil Krása.

Za Hroznatou se zjevil obrys dalšího muže. Byl to Všebor, její manžel. Snad ten kdyby jí pomohl, chtěla věřit, ale další ozbrojení mužové jej následovali do baziliky svatého Jiří. Nebylo úniku. Chytila se oltáře a přitlačila se k němu celým svým tělem.

Kochan došel až úplně k ní.

„Zneuctila jsi můj rod, mě, i svého muže. Ponižila jsi nás v očích všech mužů i žen tohoto knížectví. Tvoje vina se dá smýt jenom tvou krví. Zemřeš, Markéto,“ dodal dutým hlasem a zvedl meč nad hlavu. Markéta vykřikla hrůzou a ještě víc se přitlačila k oltáři.

Před Kochana se vrhla jeptiška, která až doposud stála bokem a taky se třásla hrůzou. Chytila jej za ruku s mečem a začala křičet. Byla to od ní obrovská odvaha, vždyť sama riskovala život, riskovala, že jí Kochan nebo někdo z dalších mužů jediným úderem meče usmrtí.

Kochana tohle nepředvídané jednání mladé ženy zastavilo v jeho činu. Sklonil meč a podíval se překvapeně na jeptišku.

„Ne, pane, nedělej to. Zde jsme v chrámu Božím, zneuctil bys navěky krví této mladé ženy celý chrám, a to by ti nikdo z křesťanů nemohl prominout.“

Kochan se zpytavě podíval na muže kolem. Ti mlčeli, taky překvapeni jednáním i slovy mladé jeptišky.

Kochan se konečně vzpamatoval. Ano, to bylo pravdou. Zabít Markétu v chrámu mohlo vyvolat u mnoha věřících v nového Boha špatný pohled na něj i jeho rod. Kostelní azyl byl i v tak pohanské krajině, jakou tehdejší knížectví Čechů bezpochyby bylo, respektován jako základní symbol práva, a nebylo možné jej porušit. Vždyť, konec-konců, vůbec nezáleží, kde bude msta vykonána. Není nutné, aby to bylo právě v chrámu. Ještě lepší to bude tam venku, před lidmi, ať všichni vidí, jak dokáže rod Vršovců smýt ze sebe ponížení a očistit své jméno. Chytil Markétu za rameno a snažil se ji vytáhnout ven. Markéta se ale držela oltáře tak pevně, že jí ani nehnul. Bylo to pochopitelné, vždyť doslovně bojovala o svůj život. Vždyť pokud jí dostanou Vršovci ven z chrámu, její osud je zpečetěn a nikdo ji už nezachrání. Kostelní azyl ztratí svoji zázračnou moc.

Kochan pochopil, že sám, ač silný muž, nemá tolik síly, aby Markétu odtrhnul od oltáře, kterého se tak pevně držela. Snad by jí musel zlomit nebo alespoň vykloubit obě ruce, aby se mu to podařilo. Kývnul na Hroznatu. Ten se škodolibě zasmál a přikročil k Markétě. Chytil ji za ruce a trhnul. Napoprvé se mu podařilo

Markétu dostat do svého sevření. Markéta vykřikla a vši silou se snažila vysvobodit, ale Hroznata jí už táhl směrem k bráně chrámu. Ostatní muži je následovali. Jeptiška klekla na kolena a vzepjala ruce. Modlila se za duši mladé, nešťastné ženy. Pochopila, že její osud se rychle naplňuje.

Sluneční světlo osvítilo Markétinu tvář. I v boji o to aby se vytrhla Hroznatovi, si stihla uvědomit blahodárnost slunce. Možná jej už vidí naposled, problesklo jí hlavou a před očima se jí promítnul celý její život, šťastné dětství, hry na sluníčku i její láska ke Krásovi. Teď ji zde vláčeli jako zločince. Proč? Protože milovala muže, ke kterému jí táhlo její srdce? To bylo přeci spravedlivé, že chtěla být s ním a ne s mužem, kterého jí pod vyhrůžkami zabítí vnutili. A teď ji vlekli jako posledního zločince. Jaká to nespravedlnost!

-.-

Biskup Vojtěch zůstal stát na místě a sledoval dění v chrámu. Slyšel výkřiky hrůzy z úst Markéty, křik mladé jeptišky i slova Kochana. Pak uviděl, jak Hroznata vyšel před bránu chrámu, táhnouc za sebou jako pytel mladou ženu. Za ním vyšel z chrámu Kochan, pak Všebor i další muži. Hroznata přitáhl Markétu až téměř k místu, kde stál biskup, a pustil ji. Markéta padla na zem a zůstala na ní ležet. Uvedavě plakala. Zvedla oči a uviděla biskupa.

„Pane, pomoz mi. Jsi přeci ochráncem všech bídných a já jsem teď ta nejbídnější. Prosím, pomoz mi.“

Vojtěch chtěl něco říct, ale Kochan mu skočil do řeči.

„Biskup ti nepomůže, Markéto. Ty jsi se sama odsoudila k smrti. Trest bude vykonán ihned.“

Rozhlédl se kolem. Zástup lidí zmlknul a s úžasem čekal na to, co se bude dít.

Biskup udělal několik kroků a postavil se mezi Kochana a Markétu. Zvedl ruku.

„Zadrž, Kochane. Navrhuji ti dobrý obchod.“

Kochan se zasmál.

„Ty, biskupe? Co ty mě můžeš dát? Vždyť všechny peníze rozdáváš chudým a taky vyplácíš z nich otroky. Sám nemáš pomalu na jídlo a pití, tak jak chceš vykoupit tuto ženu?“

„Nechci ji vykoupit penězi, kterých si nevážím. Chci ji vykoupit svým životem, Kochane. Setni hlavu mě, vezmi si můj život a tuto ženu nech žít. To je moje nabídka.“

Kochan spustil meč, který mezitím opět zvedl nad hlavu a s úžasem se podíval na biskupa. Čekal by všechno, jenom tohle ne. I zástup mužů i žen, který slyšel biskupova slova, zůstal najednou jako opařený.

Život biskupa za život dívky, nevěrné ženy? To ještě nikdo neslyšel. Byla to velmi lákavá nabídka. Konečně by zbavil tuhle krajinu toho chlapa, který jim všem zne-

příjemňoval život, vytýkal jim jejich slabosti a chtěl po kněžích a mniších, aby žili jako světci. Možná by se mu velmožové poděkovali, o kněžích ani nemluvě. Snad i správce knížectví by prošel jeho činem mlčením a unikl by trestu, vždyť patálie, které způsoboval biskup ještě správcovu otci Boleslavovi Druhému, zatěžovaly značně i vládnoucí dynastii knížat. Pak si ale uvědomil, že takový čin by nemohl zůstat bez následků. Bylo jasné, že zabít biskupa, a to ještě takovým způsobem, to by bylo neomluvitelné před římskou kurií. Papež by jistě vznesl nad knížectvím kletbu a on i jeho rod by museli být potrestáni a vyhnáni ze země, jinak by tuto skutečnost mohli využít Poláci nebo Římsko-německá říše a vojensky zničit tuto krajinu. A nikdo by jim nepřišel na pomoc, nikdo by se neodvážil hnout pro ně prstem. Jedině pohanské kmeny by je možná podpořily. Ale to by se pak proti nim postavila celá křesťanská Evropa. A to by možná stálo životy všech, nejenom životy, ale i ztráty majetků a postavení. Ten muž byl ve vysokém církevním postavení a nebylo možné na něj jenom tak beztrestně vztáhnout ruku.

Kromě toho si Kochan uvědomil ještě jednu důležitou skutečnost. Zemřít takovým způsobem za takových okolností, obětovat svůj život za život jiné ženy, křesťanky, i kdyby byla jakkoli vina, by znamenalo, že by mrtvý Vojtěch jednou kandidoval na povýšení do stavu lidí blahoslavených. A to by se musel stydět sám před sebou. On, který biskupem přímo pohrdal, by se v nejvyšší možné míře zasloužil o jeho nesmrtelnost a nejvyšší povýšení, jaké si mohl smrtelník vůbec přát. Svátý Vojtěch! To by tak ještě chybělo.

Hlasitě se zasmál biskupovi do obličeje.

„Máš to dobře promyšlené, biskupe. Vyměnit život biskupa za život této poběhlice? Tak to tedy ne. Já tě zabiju a ty se jednou staneš svatým. Svátý Vojtěch, neboli Adalbert, ochránce děvek. Celý národ by se musel za tebe stydět. Ne, tvoji nabídku odmítám. Ustup, ať krev této zkažené ženy nepotřísni tvůj biskupský šat.“

Vojtěch pochopil, že je rozhodnuto. Poslední trumf, který měl v záloze, byl přebit. Jeho život nemá cenu nevěrné ženy. Jaká to potupa! Zůstal stát na místě, přiložil ruce k sobě a sklopil zrak.

Markéta, která klečela na kolenou, dychtivě sledovala boj Vojtěcha o její život mezi jím a předákem rodu Vršovců Kochanem. Opět zakřičela hrůzou. Pochopila, že její život biskup prohrál. Že jí není pomoci a musí zemřít. Mladá, krásná, milující muže, který snad bude mít víc štěstí než ona a zachráni se.

Kochan se podíval na Všebora, stojícího kousek od něj. Jistě, ten je přeci nejvíc poníženy ze všech přítomných. Ten musí vykonat spravedlnost a očistit jejich rod. Obrátil se k němu a podal mu do ruky těžký meč.

„Vykonej spravedlnost, Všebore. Tohle je tvoje žena, která tě tak ponížila a zneuctila i nás všechny.“

Všebor vytréštil oči, ale poslechl. Udělal dva kroky k Markétě a zvedl těžký meč. Markéta se vrhla k jeho nohám a obejmula mu kolena.

„Všebore, prosím tě, ne, nedělej to. Vždyť si vzpomeň na to všechno krásné, co jsme spolu prožili. Ty víš, že jsem tě milovala, jinak bych nikdy nedala svolení k tomu, aby jsi se stal mým manželem!“

Všeborova ruka s mečem se zatřásla a klesla zpátky. Všebor zakroutil hlavou.

„Ne, já to nedokážu. Já ji pořád miluji. A slyšel jsi, bratře, že i ona mě miluje.“

Kochan se rozkřičel.

„Ty zbabělče, ty hlupáku, kdyby tě milovala, nikdy by tě nepodvedla s tím Krásou, ani neutekla z naší tvrze. Jsi ubohý slaboch, Všebore, stydím se, že jsi mým bratrem.“

Podíval se na své muže. Zrak mu padl na Hroznatu. Jistě, to je ten pravý. Ten přeci Markétě sliboval mstu za své zranění. Teď má příležitost jí to vrátit. Kromě toho, smrt od muže neurozeného, jenom sluhy svých pánů, bude pro ni o to větším ponížením, než kdyby jí setnul její manžel.

Kývnul na Hroznatu a ten všechno okamžitě pochopil. Radost zaplála v jeho očích. Rychle přistoupil ke Všeborovi, téměř vytrhnul z jeho rukou meč a rozmáchl se. Markéta ještě naposled vykřikla a její křik náhle zmlknul. Useknutá hlava se zakutálela opodál a tělo padlo na zem. Z hrdla se řinula krev, která postříkala oděv biskupa. Náhrdelník, který jí kdysi koupil Krása od jednoho z kupců na tržišti pod Pražským hradištěm, zůstal ležet opodál v kaluži krve. Kochan se pro něj sehnul, podíval se na něj a vítězoslavně jej strčil do kapsy.

Vojtěch, nedbaje špíny a krve, klesnul na kolena a vzepjal ruce v modlitbě za zemřelou. Kochan se na něj ještě jednou s pohrdáním podíval a pak se pohnul směrem ke koním. Vyskočil na svého koně a rozjel se směrem k bráně Pražského hradiště. Všichni muži jej následovali. Jenom Všebor se ještě jednou otočil a podíval se směrem k místu, kde leželo tělo i hlava Markéty, ženy, kterou tak miloval a kde se modlil biskup Vojtěch za spásu její duše. Skupina ozbrojenců se ztratila za rohem knížecího paláce. Dusot koní zaniknul v dáli.

Zástup lidí se pomalu rozešel. Všichni mlčeli. To, co zde viděli, se jich hluboko dotklo. Ten marný boj o život Markéty. Měli z celé té podívané smíšené pocity. Na jedné straně chápali jednání Vršovců, na straně druhé obdivovali biskupa za jeho odvahu.

Mladá jeptiška vyšla z baziliky a klekla si na kolena vedle biskupa. Dívala se se smutkem na mrtvé tělo i hlavu, kterou Vojtěch mezitím přiložil k tělu. Tak moc věřila v záchranu té mladé ženy a takhle to dopadlo. Její víra v Boha se tím ještě posílila. Udělala správně, když vstoupila do kláštera. Její místo je zde, v místech, kde prožila ty strašné, ale přitom nezapomenutelné chvíle boje o život té nešťastné mladé ženy.

(Výňatek z připravované knihy Prokletá knížata)

LUBOMÍR HUML

HLÍNA

Očima bez zájmu
se dotýkáme
hlíny kolem nás

Ale hrobař
když kope hrob
nejprve s každou lopatou hlíny
dlouze promlouvá
jako by chtěl hlíně vmluvit
spřízněnost s pohřbívaným

A země rozumí

Když prší –
to mrtví ústy žíznivými
kořínky trav a stébly klasů
upíjejí z oblohy

A potom je tu prach
Bláto
co lepí se na botách

A zatím jen tamti
se připomenout chtějí
že byli
a že tu ještě
jsou

Chodme opatrně

Setkání se čtenáři v Městské knihovně v Ústí nad Orlicí 4. října 2010

VZPOMÍNKA NA POUŤ KRKONOŠSKOU

LUBOMÍR MACHÁČEK

Sny někdy hýčkají jak ústa matky, jindy jsou bouřlivé jak dívčí klín. Poutník stoupal mlčky po kamenité stezce, to sen ho do horských končin zavedl. Byl romantický a zvláštní, možná i děsivý. Sen o Sněžce k němu promlouval tíhou kamene.

Šel co noha nohu mine, světla ubývalo, lidské hlasy ztrácely na významu. A byly zde s ním vůbec? Pohlédl dolů na potok, kde zašuměla voda. Tu ale ve snu neviděl, jen šedou neprostupnou horninu, která se valí jako noc, v níž luna pořádá orgie. A přece mu přišel obraz o pouti krkonošské tak tajuplně naléhavý.

Cesta proti proudu bystřiny se stávala čím dál obtížnější. Mladý muž zaváhal, oči upřené na hladinu říčky. Je půlnoc, pěna představ odmyká zákruty lidských duší, těch živých i těch zemřelých, světlo měsíce doutná a probouzí příliv osudů ukrytých kdesi v zemi.

Tíha předtuchy otvírá sen, který si nese poutník s sebou. Spatřil v něm na vrcholu hory prapodivný klášter se zástupem lidí v mnišských kutnách, kteří jednou za rok vstávají ze svých hrobů ...

My jsme zde také žili a cosi jsme tu po sobě zanechali, šeptají neznámé hlasy a ze dna bystřiny začnou vyplouvat tváře lidí. V pomíjivém záblesku bytí se ligotají, jako by se jejich otisky zvětčňovaly v proměnách let, snad vytesané do skály. Kolik životů, tolik smrti, tolik tváří ... Hynku! Viléme! Jarmilo!

Ale kde je tvář básníkova?

I ticho v sinálním měsíčním světle mluví, řeč mrazivě prosakuje kamenem a dýchá mlhovinou, její významy si lze jen domýšlet. Skuteční lidé jsou někde tam dole, chodí po zemi, milují se, nenávidí, obdělávají pole a ochraňují své potomky. A také plodí děti.

Mysl poutníka znejistěla. Má se nechat unášet vidinami, v nichž se tak ostře strmí klenba kláštera nad rojením mnichů zbloudilých v kličkách ztraceného času, nebo pokračovat v pozemské pouti krkonošské, té lopotné cestě životem? Jen hádal.

A pak kdesi na dně bystřiny poznal poutník mezi mnoha zjevenými tvářemi i tu svou. Byla zmožená a zaskočená, až se jí zalekl. Věřila snad jeho konec? Mladý muž zavřel oči a když je otevřel, tvář zmizela. Všiml si, že kdesi za hradbou tmy si brousí kopí luna. Obrátil se čelem k hoře. Pochopil, že tuhle pouť bude podnikat znovu a znovu a možná i nejednou zabloudí.

Chrám pod nánosem horniny už asi neobjeví, k jezeru hvězd z vrcholku hory ale snad dohlédne a možná zachytí i to chvějivé rozhraní mezi nocí a dnem, snem a bděním, životem a smrtí.

Utkvělá představa údělu člověka zastínila i rozhodnutí, kvůli kterému se vydal na cestu. Najednou si přál potkat slunné jítro a v něm nalézt znovu svou tvář, do níž noc ukryla nejen vrásky pochybností, ale i vzletnou vzpomínku na Sněžku a na poutníky.

(Přetisknuto ze sborníku Akademie literatury české – JASNÁ NOCI! TMAVÁ NOCI!)

MARCELLA MARBOE

A KOMU SMÍCH ...

Prolog

Ve tváři lehký smích
hluboký v srdci žal
tak sis mě milý přál.
Tak sis mě přál?

Já padlá lilie zvadlá
poviji dalšího básníka
pak ale řeknu všem „sory!“
Plenky už měňte mu sami.
Chci se milovat s poezií.
Vaše Lori

Zpěv Lori

Ó vy páni básníci
břitem ducha jiskřící ...
hudbou těla hrát jsem chtěla
avšak vedle vás jsem sama
zcela zprůsvitněla.

Nahá
jarní noci vláha
prohraná v lásce
v sázce jsem já – Lori - žena
až ke kotníkům tebou potřeštěná.

Svíravost básně.
Tak krásně
jsem ti blíž.
Však kdesi uvnitř vztyčuji si
vlastní kříž.

Tesání básně mou duši zebe
jak zimní nebe tebe.
Ze mě však vášně země hoří.
K hoří cválá tvůj horký dech
po mých zvlhlých zdech.

Světlo i stín i lásky vzdech
všecko se rychle střídá
ani když svíci zahasneš
z věčnosti neubývá.
Však přítímím žízeň vzplane
až do tvého klína, pane.
Propuštěná
ve tvé krvi rozpuštěná jsem já
trochu pláč a trochu zpěv
s žádoucími tvary nicka
podle všech.

A ty?
Tajuplná freska na kostelních zdech.
Těžký jak tající sníh
teskný v básních
i v těch ještě nevzniklých.

Komu jednou? Komu nikdy?
Komu smích? A komu zpěv?
Do poháru těla nalévám ti
rozpěněnou krev.
Časně či věčně? Jak asi?
V nás rozpouští se bezčasi.

Propuštěná služebnice tvoje
břitem svého klína stínám smrti stín
tomu jednou tomu nikdy
tomu možná
pro mne jenom blín.

Tenkrát, když se o náš život hrálo
nový den byl pro mne sen.
Stačilo tak málo.
Odcházení? Jak to – odcházení!?
Vždyť smrt přece není láska
Vid' že není?

Stín k stínu svůj k svému
si lehá.
Dříve než prostřu ti
vlastním klínem na hrobě plášť
dovol mi vyplakat osudu zášť.

Lačně se tísníme jemu před vchodem
Abychom pak nedůstojně odcházeli
zadním východem.
Bez tebe nevím už co jsem chtěla.
Vzpomínka na život nějak uletěla.

Labutě krásky plameny z lásky
oblékly v smutný háv ranní havraní
a voda odnáší zpátky
promlčené splátky.
Labuťko, labuti, jak je ti ve smrti?

V hledišti bezrucí diváci burácí
a na scéně kdosi pláče.
Zem milovaná halená do rubáše
smysl duší sotva tuší však zbytky křidel vytrvale bije:
Tak zpívej básníku píseň je přece poezie!

Zpívej!
I když tě už nikdo neslyší.
Na moji trávu zahraj akord nejtišší.

Přec nejde o to aby někdo uslyšel!
Ale aby slyšet mohl kdyby doopravdy chtěl.

My? Za sebou všechno už máme:
Zavíráme! Vypřaháme!
A přece stále zve
ten hrdliččí touhy hlas.
Ó tího života, živote v nás!

xxxxx

Na dřevo, drahý, dávám galon krve
z vlastních žil.
A prosím abys pro mne
nekonečně žil!
Či kdybys snad umřel
aby ses z mé krve
zase jako Fénix narodil.

Epilog

(Jednou vstřícná duše
kdopak ví
třeba i té nice Lori
pomník postaví.)

Doslov?

Mluví bez slov.

(Přetisknuto ze sborníku Akademie literatury české – JASNÁ NOCI! TEMNÁ NOCI!)

Nejvíce odpustků si mohou kupovat ti, kteří mají nejvíce hříchů.

Domnívá se, že blahobytu chudých se říká holobyt.

Jiří Faltus

Křest básnické prvotiny Eternum H. E. Maierové v Přelouči 21. října.

TEĎ POSLOUCHEJ TY MĚ ...

ZUZANA HUDCOVÁ

Ležela jsem na posteli. Svíjela se bolestí, občas ze sebe vydala nějaký zvuk. Tupá bolest v břichu mě ničila už druhý den a nic nefungovalo, nic mi nepomohlo, aby to už konečně přestalo. Docházely mi síly, vyčerpávala mě i chůze, sedění ... Už jsem jenom přemýšlela. O tom, jak najít nejlepší polohu pro své břicho, o tom, jak jsem strašně neschopná. Jak, i kdybych tu sílu měla, nedokážu vstát, jít k tomu hloučku lidí, o kterým vím, že je to ten, který hledám, a zeptat se Je tady Jendrek? Anebo se vůbec neptat. Prostě bych ho tam určitě zahlédla a všechno by už bylo v pohodě. Jenže jak ... Jak přemoc ten strach? Strach ze tmy, ze zrady svých očí, z cizích lidí tam venku ... A takhle jsem usnula. Probudila jsem se uprostřed noci. Kolem mě bylo ještě černěji než předtím. V té temný kaši jsem se nemohla ani pohnout, cítila jsem se strašně těžce. Že by to bylo ono? Asi ne, smrt vypadá jinak. Aspoň si ji jinak představuju. Teď ještě nejsem mrtvá, nedostala jsem poslední ránu. Slyším neidentifikovatelný šumění, vidím kromě tmy ještě pohybující se červený a žlutý kola – ty mizí někde uprostřed a ze stran se zase objevují ... vrací se ... a nepřestává to. A pořád cejtím ty tupý šlehy bolesti, který produkuje nějaký zlej bič uvnitř mého břicha ... Pořád ... Chce se mi brečet, už nevím, jak dál, ale ani tohle nejde, mám stažený hrdlo, je celý v křeči a ani nemůžu pořádně dechat ... Prostě nemůžu nic. Jsem tak šíleně bezbranná, musím jen čekat.

Jendrek ... říkal, ať přijdu. K tomu hloučku, že tam bude, popovídáme, seznámí mě s kamarády, moc pěkně to říkal, připadalo mi, jako bych byla jeho, jen jeho a on se se mnou chlubil. Ale nebylo to tak. Jendrek je jen kluk, kterého znám už od dětství, jen jsem ho posledních deset let moc nevidala. Teď jsme se nějak sešli a zase to začalo být jako dřív, jenom mu už nezávidím autičko na dálkový ovládání, už nehrajeme hry na počítači, už neplánujeme jeho svatbu s mou ségrou a mou svatbu s jeho bráchou. Tyhle dva tu nějak už nejsou, jsme tu jen on a já.

Kruhy se začínají tenčit a tmavnout, za chvíli zmizí úplně, rozpustí je ta černá kaše kolem, ale bolest nepřestává, bič je k neunavení.

Maluju jako šílená. Ráno jsem vstala docela pozdě, po tý hrůzostrašný noci jsem si připadala jako přejetá parním válcem, úplně otupělá, výbornej stav na to, aby mi pod rukama vzniklo něco „geniálního“. Ani nesnídám, jen si uvařím čaj, obleču si plášť, vezmu štětce a barvy a za chvíli už nevím, že jsou nějaký muka, bolest, že je Jendrek.

Měla bys to někam poslat, říká Věrka, když přijde domů. Tohle už není jen takový to čmárání pro radost.

No to teda není, řeknu hrdě. Jak to nazvem? Co ti to připomíná?

Totální chaos.

Ale těch už mám víc. Bude to Totální chaos s číslem 21.

Ozval se Jendrek, proč jsem včera nepřišla, a když jsem mu naznačila svoje důvody, řek, že chápe. Ale já vím, že jen částečně, protože tenhle problém nikdy nemůže poznat. Odpoledne se staví. Tak jo, mám čas, odpovím a už si představuju, jak se rozvalí do křesla, zacinká pivem, který přinese a bude z láhve strhávat etiketu. Taky už vím, že nic výjimečného se nestane a že až odejde, zase budu mít ten zvláštní pocit, pocit radosti, že jsem s ním aspoň chvíli byla, mohla ho poslouchat, a pocit smutku, že jsem pořád jen jeho známá, pocit úlevy, že jsem jen jeho známá. Nic víc po něm ani chtít nemůžu, zkazit tohle všechno.

Poslechnu Věrku a svý Chaosy pošlu do soutěže. Nedávám si moc velký naděje a mám pravdu. Přece jenom ale jeden obraz vyberou na výstavu, která proběhne spolu s vyhlášením. Myslím, že tam visí číslo 15 a vedle moje fotka, jméno a věk. Opravdu jen myslím, protože to všechno nedokážu racionálně vnímat, je tam se mnou i Jendrek a to stačí k tomu, aby to byl intenzivní zážitek.

To je dobrej obraz, řekneš a obrátíš se na Jendreka, protože on stojí hned vedle obrazu a střeží mou fotku jako Kerberos podsvětí.

Je, to je, odpoví ti Jendrek tak trochu hrdě.

Vaše přítelkyně? zeptáš se jen tak znenadání na něco, co jsme s Jendrekem mezi sebou nikdy nevyslovili a přitom bych tak ráda ...

Ne, jen kamarádka.

Tak a všechno bylo na nic! Všechno! Probdělý noci, provstávaný rána, počmáraný plátna a papíry, ta falešná inspirace, prostě všechno. Ne, jen kamarádka.

A tohle mě dostalo na kolena. Tohle. Blbá věta. Kamarádka. To, co jsem si přála i nepřála, se stalo. Proto mi nikdy nedal pusu, třeba jen na tvář, proto ty nic neříkající zprávy. Jen kamarádka. Teď mám aspoň jasno.

Kde je? zeptáš se a Jendrek ukáže na mě. Kamarádka, furt mi koluje hlavou a sleduju číslo 15, pod kterým stojí kýbl mých slz a já do něj vztekle kopu.

Slečno, máte talent, bla bla bla a další, etc. zkrátka sis dal se mnou schůzku a že hned rovnou v sobotu ... Nakonec, proč ne. Stejně jsem jenom kamarádka.

Jenom mi tak něco naskicuj, podals mi papíry a tužku. Cokoli.

Dívala jsem se na tebe dost vyděšeně. Tady sakra už o něco de, říkála jsem si pro sebe a bála se něco udělat, protože mi bylo jasný, že jsem na nejlepší cestě zkazít to. Seděli jsme na dece na trávě, před náma se slívala jedna cizí voda s druhou a najednou byly totožný. A v tý tekutý hmotě se kdovíjakým způsobem pohybovaly kachny a vynucovaly si pozornost a kousky starýho chleba, který jim tam házel jeden důchodce. Vypadalo to, jako kdyby se řeka vařila a kachny nemilosrdně brala s sebou. Ale ony byly právě na pokraji blaha. Načrtla jsem toho dědu, jak krmí ty šťastný tvorečky, ty jsi u mě nebyl, vstals a odešel ke stromům, procházel ses mezi nima a rukou chvatně prozkoumával tvar jejich kůry. Podala jsem ti svou skicu a tobě se zjevně líbila, chtěl sis ji nechat ... podepsala jsem ti ji.

Řeks, že zavoláš, a splnils to.

Na výstavu? No tak jo. Ve tři? Jestli stíhám? Jo, určitě, počkej před vchodem, jo?

A pak na pivko, protože se ani jednomu z nás nechtělo rozloučit se, protože ještě bylo ten večer hodně co říct. A udělat. Pohrávat si s kapucama, když zrovna začalo pršet.

Táhlo se to se mnou už od rána. Krev na ručníku a její vůně ve vzduchu, její řečiště v umyvadle a delta v odpadu. Nestačí mi to. Koušu dál. Po ranní chvilce sebetřýznění si zalepím všechny prsty tam, kde se derou na povrch nehty, to slabé gesto zastření mé identity, znečitelnění případných otisků prstů mě aspoň trochu upokojí a nahodí do nálady anonymnosti. Čistím si zuby a náplast se barví zeleně od pasty a mokvá jejím působením. Odlepuje se a pod ní jsou vidět bílá místa na kůži. Přestalo to. Všechno.

Vyšla jsem na ulici. Tak často jsem po ní chodila! Ale dneska je všechno jiný. Možná je to tím, že se mi znova podařilo zalepit tu náplast, možná tím, že tu prostě dneska dejchám jinej vzduch. Je těžkej a páchne. Páchne výparama z aut, asfaltu, lidí. Ať jsou oblečený jakkoli, nic je neuchrání před zápachem jejich špatnýho svědomí, všech špatnejch věcí, který kdy udělali. A já zrovna dneska tohle všechno vnímám. Kličkuju mezi tím, čemu se říká lidi v davu, stejně lhotejně obcházím sloupy, pouliční lampy, stejně tak se dívám na figuríny ve výkladních

skříních. A je mi to jedno. Je mi úplně jedno, že se koukám jak někdo, kdo je tak trochu mimo, je mi jedno, že mě lidi považují za blázna a slabší povahy mi do dlaní vtiskují desetikoruny a než se stačím vzpamatovat, stávají se ti dotyční zase jedněmi z davu, těmi neidentifikovatelnými těly zbavenými individuality, jedinečnosti, originality. Dojdu až k zastávce tramvaje a nasednu na první, která přijede. Ta paní, co si dala práci s hlášením stanic, jak se která jmenuje, ohlásí, že to příští místo, kde tramvaj zastaví, se jmenuje Chotkovy sady. Jak banální jméno pro něco, pro co ten Chotek fyzicky nehnul ani prstem. Ale intelekt se taky hodnotí. Hlavou mi prolítne věta z jednoho filmu: „Nápad se platí“ a už se tím nezabývám. I když se týhle věty nedokážu zbavit ani do večera.

Nápad. Přesně tak. Kdo má nápad, má skoro všechno. Ale ani on sám nemusí být s to ten nápad zrealizovat, vždy si najde někoho, kdo to za něj ochotně a rád udělá. Někoho, kdo naletí krásným řečem a vlastní sebevědomosti. Někoho, kdo za tento nápad dá všechno a nebude se ohlížet ani napravo, ani nalevo, ale půjde rovně a vzpřímeně. Bude mít před očima svůj vysněný cíl a neuvidí tu alej, kterou bude procházet, alej nestvůr sápadících se po každý dobrý vlastnosti, která v tom člověku ještě bude plápolat, alej nestvůr, který milují dým umírajícího ohně.

Co já byla, když jsi mě poznal? Co? Říkals mi zvířátko, moje malý zvířátko, hladils mě po vlasech a krku a roztomile ses usmíval, takovým tím úsměvem ošetřovatele, který ví, že má v ruce tak křehkou bytost, že kdyby jen zvýšil hlas, zničil by ji. A tos ty věděl. Věděl jsi taky, že když jednou, poprvý, na mě promluvíš, už se tvýho hlasu nezbavím, nedokážu poslouchat jiný hlasy, aniž bych si nevybavila ten tvůj a neporovnávala. A to nemluvím o tváři, očích ... Ty tvoje oči! Jak dokázaly rozpálit i zchladit najednou, jak dokázaly rozložit ve mně vše, co se zdálo být celistvý, a druhý den ráno ty střípky posbírat a zase scelit. Ale pokaždý do jiný podoby. Pokaždý jsem od tebe odcházela a byla jsem jiná. Ráno co ráno jsem měnila tvář. A pokaždý věděla, že tahle, ta aktuální, je nejlepší.

A taky jsi věděl, co ve mně je a jak přijmout mou duši, aby se realizovala. Kupoval jsi mi plátna, barvy, hodiny jsi trávil nad podlahou jednoho domu, jehož půdu jsi mi pronajal a nazval ji ateliérem. Věděl jsi, že z toho místa neuteču, přivázal sis mě. Přivázal sis mě svejma prachama a mou láskou.

Vystoupím na Chotkových sadech. Byla jsem tu nedávno, je tomu asi půl roku. Tehdy jsme tu byli spolu, ty jsi pod paží nesl můj stojan, štětce a barvy jsem si nesla v krabici sama. Byl nádhernej den. Já se tolik těšila, ale od rána jsi byl nesmírně protivný. Skučel jsi za každou mou větou a opravoval mě, nenechals mi ani jeden názor, za kterým jsem si už několik let stála a teď ho musela změnit kvůli tobě. Kam ty na ty svoje argumenty chodíš? Proč všechno, co řekneš, zní tak logicky?

A v logice se stala chyba. Proto jsme se my dva potkali, proto tě oslovila moje skica kreslená na soutoku dvou řek. A potom ten večer po výstavě v hospodě,

kdy jsem všemu, cos říkal, věřila. A ne jako teď... vůbec nevím, o čem mluvíš, proč tak náhle měníš témata. Logická byla i ta první pusa, kterou jsi mi dal. Zrovna přšelo a já si přehazovala přes hlavu kapucu. Ty už jsi ji měl a pomohl mi s tou mou, pak jsi je rukama spojil, aby na nás nebylo vidět, ale zároveň my na sebe viděli opravdu dobře... zblízka... a pak už jsem se nekoukala, zavřela oči a nechala se unášet tvým dechem. Proč to všechno připomínám? Proto, abys to věděl, na tyhle drobnosti jsi dávno zapomněl, bereš je jako něco, co nemá význam... ale jen pro tebe. Pokaždý, když jsem si na ten náš polibek vzpomněla, píchlo mě někde u žaludku... teď, když se na tebe podívám, mě taky píchne... ale tohle už bolí.

Postavíme stojan a ty, jako vždycky, mě necháš samotnou, ať tvořím, ať toužím a sám se procházíš mezi stromama, saháš na jejich kůru a prožíváš to, co já u plátna. Náhle se u jednoho stromu zastavíš, to jen tak neděláš... fláknu se štětcem o zem.

Nebudu to dělat, prostě nebudu, a deru se pryč, na tu tramvaj číslo 18 nebo kolik a nic mě nezajímá, chci pryč. Odsud pryč... Za Jendrekem. Seděla jsem na tý lavičce před Jendrekovým domem opravdu dlouho. Byl už večer a docela i zima, když se konečně rozsvítilo světlo v jeho pokoji. Pak zase zhaslo, šel spát a bylo mu úplně jedno, kdo tam dole sedí a nespouští oči z jednoho z miliardy oken na celém světě, jen z toho jednoho, co pro mě má význam, když nepočítám to střešní u mě v atelieru. Možná mu to ani jedno nebylo, nevěděl o mně. Vrátila jsem se do atelieru, v kapse jsem měla ještě tuby s červenou a žlutou barvou.

Co si myslíš, že děláš? Nejseš zas tak výjimečná, aby sis mohla takhle odejít. Honíme termín, vzpomínáš? Přeskočilo ti snad?

Jo, asi jo, stroze jsem ti odpověděla, neměla jsem zájem se teď bavit.

Zkažený plátno! Kdo to má furt financovat?

Zase mi vyčítáš peníze, který ani nejsou tvoje? Jen je spravuješ, to si pamatuj!

Přihrnul ses ke mně a vytrhnul tuby s barvama z ruky. To si teda pamatuj! a třísknul s nima o zem.

Zkažený barvy. A jsme si kvit, ušklíbla jsem se na tebe a chtěla si jít po svých, ale tys mě chyt za ruku, kterou mi před chvílí málem utrh, a ta síla nebyla o nic menší, a přitáh sis mě k sobě.

No tak, ještě rozrušeně jsi na mě dejchnul.

Ne, teď ne, chtěla jsem se ti dostat z náručí. Ale nešlo to, svírala mě dost pevně. Ne- a víc jsem už nemohla říct ani slovo. Začals mě prudce líbat a když jsi přešel na krk a já mohla křičet, připlác jsi tu svou tlapu na mou pusku. Já zas měla na chvíli volnou ruku a tou tě mohla bít, dlouho sis to ale nenechal líbit. Natáh jsi mi jednu přes tvář a vůbec jsi neuvažoval... než jsem se vzpamatovala a rozpoznala tu šílenou bolest, co mučila můj obličej, kterej byl zmáčeněj a prosáklej slzama, už jsem ležela na zemi v dekách a ty ses na mě sápal, téma odpornejma prackama

jsi zabíjel každou sebecitlivější buňku na můj kůži, strhával jsi ze mě oblečení a ty kousky látky taky umíraly a já umírala strachem nad tvým pohledem. Stáhnul sis kalhoty jen po kolena ... zvedl se mi žaludek, ale ani zvracet jsem nemohla ... křičet jsem nemohla ... mlčet jsem nemohla. Vydávala jsem vzlyky jak postřelený zvíře hynoucí někde v bahně uprostřed noci, koutkem oka vidící lovecký psy, který už běží s tlamou dokořán, aby ho mohli dodělat ... Ani ten bič uvnitř mého břicha tenkrát v noci nebyl tak nemilosrdnej jako ty.

Jsi prase, konečně jsem ze sebe vydala a ty ses schválně pohnul tak, aby to bolelo co nejvíc ...

Teď jsme si kvit, řeks, když sis zapínal kalhoty. Nezapomeň na ten termín. A odešels.

Žádný termín se konat nebude. A dělej si, co chceš. Klidně si vem všechno, co jsem v ateliéru nechala, ty obrazy, náčrtky, vystav si to, vydej si to v brožuru, podepiš se pod to jako ten, co ji měl, ale hlavně mi už nevolej, nesnaž se mě najít, nesnaž se mě spatřit, třeba jen z dálky. Protože naše příští setkání, a to i kdybych o něm nevěděla, by pro mě znamenalo smrt. Stačí mi už jen jedna rána, ta poslední.

Ladislav Vondrák

***

Jsem smutnej jako pes
Jako psí spřežení
Svírám tě v rukou jako opratě
které se jen jen vytrhnout
Polibek na čumák
a měl bych uhánět

Dobrou noc, milá vodo tichá,
jsem rád, že už jsi zpátky
Rozvité slovíčko
v mém holém souvětí
Mé břehy už se těší
na tvé semletí
Lehce ti dýchám na lopatky

***

Rád bych se pustil
do tělesných schránek
U tebe začnu.
Otesánek

***

DEZILUZE

ZDENĚK BAŽANT

„To budou zas komunisti nasrřraný, že je tu tolik lidí ...“ Trumpetista Vláda, beze strachu o své modráky odráčkoval své uspokojení z toho, že „na Pána Krista sou krátký“. Na nás taky. Na sedláka z blízké vesnice, kulaka, který strávil v kriminále šest roků, na jeho tři dcery, jednu altistku a dvě sopranistky a konec konců i na mě. Tomu strejdovi v rukavicích s ustříženými špičkami v té zimě samozřejmě sem tam nějaká nota ujede, některá upadne pod pult, ale je to ten legendární pastýř, který přinesl, co má. O půl cihly nahoru nebo dolů, co na tom, On, kterého mu nevzali ani ti, kteří způsobili to, že směl své dcery několik let líbat při návštěvě jen přes sklo, ten si už ty noty povytáhne nebo doladí podle potřeby. Hlavně, že se tím sněhem do kopečka dostal.

Ta tmavomodrá, s žádnou jinou nesrovnatelná barva oken s bílou námrazou vytvořenou dechem teplometů zabraňujících totálnímu ztuhnutí prstů! Nikdy potom už mi ji Pán Bůh nenamíchal ... Pohled z kruchty dolů na smrčky, na oltář s obrazem Krista modlícím se o posilu v předvečer velkého utrpení, prosba rok co rok opakovaná: odpusť, že jsem nic z toho, co jsem Ti vloni sliboval, nesplnil, dej mi ještě další rok, natoč si mé srdce k sobě, ukážni mě!

Pořád tu ještě byla ta víra, modlitbu jsem téměř nezměnil. Nebyl jsem sto pocho-pit, že je to jako kdybych po Pánu Bohu chtěl, aby mi navlékl o číslo menší boty. Víra naivní, ale víra. Co všechno bych musel překonat, ze svého života vypustit, vykopnout, vyrvat! Ne, tenkrát by to bývalo nešlo. Pýcha. Sebestřednost, háklivost – co všechno se mi tenkrát válelo pod nohama! Naštěstí i vzdor. Vzdor, s nímž jsem házel světu rukavici. Bohužel i tam, kde ji nechtěl nikdo zvednout, kde se nešlo přímo, kde se neodkrývalo hledí. Zásluha? Spíše ne, spíš jen projev náтуры.

Jirkův pozoun. Dvanáctkrát. Tenkrát jsem ještě věřil, že na chlup před dvaceti, třiceti nebo pětaticeti stoletími, v tuhleto hodinu, se narodil Kristus. Nic jsem tenkrát nevěděl o tom, že to bylo čtyři nebo sedm roků předtím. Nezamýšlel jsem se nad tím, prostě jsem se zhluboka nadechl a věděl: teď je to akorát ...

Jak jsem měl ty lidi rád! Byli jsme tenkrát všichni jaksi na dolních špiclech společnosti, ale děti těch kolem mne říkaly rodičům těch druhých „strejčku“ a „tetičko“. Bože, jak tam v tom vymrzlém kostele bylo teplo! Někteří nevydrželi. Těžko mít za zlé učitele dějepisu a zeměpisu, že nechtěl zůstat deset roků před důchodem napospas tehdejšímu světu, když konec konců nic jiného než učit neuměl. On i ten technik přestal hrát, když si v práci přicházel na své. Měli ho v hrsti. Měly jeho nadané děti skončit základkou? Sedmnáct bylo těch půlnočních. Májových a pašijí nepočítaně. Dodnes kdyby mě někdo ve dvě v noci probudil a řekl: „Gloria!“, začal bych zpívat „to jest jasnost skvostná, to jest noc milostná ...“ Jen to horní „g“ bych už nevyzpíval. A dodnes toužím po tom,

stanout na tom starém kůru a na Štědrý den se koukat dolů na setmělý kostel s dvěma řadami smrků a snad i modlit se tím kouskem srdce, ve kterém zbylo ještě něco té víry nebo přinejmenším touhy po ní.

Stojím u železných vrátek fary a zvoním na zvonek. Po mnoha letech, snad po těch sedmnácti nebo dvaceti. Nesu velebnému pánovi dárek. Představuji si jeho dojetí. Je ještě hluboko před devětaosmdesátým, mně je už skoro čtyřicet. Usměvavý – vzdychky usměvavý – pan farář mě vítá. „Pojďte dál, co vás ke mně přivádí? No, to až snad uvnitř.“

Jak se daří, co zdraví, úvodní plky. Je čas rozbalit dárek.

„Pane faráři, letí to, vidíte? Kolik je to roků, co jsme s tátou fidlali na housle rybovku? Dvacet... Táta už není. Vašek už taky ne. No a já – však vy víte. A tak na prahu té čtyřicítky... Kus života s těmi kotrmlenci už mám taky za sebou. Teď mi to připadá, že už bych měl vědět, co a jak. Zkrátka: už nechci být sám. Známe se s Marií už tři roky, myslím si, že je načase, abych se s ní přiznal i před Pánem Bohem. A tak mě napadlo, jestli bych to požehnání, o které oba stojíme, mohl dostat právě tady, u Jakuba, kde jsem byl u prvního svatého přijímání a kde jsem toho tolik nazpíval. Z vašich rukou samozřejmě.“

Žádné slzy dojetí. Nervozita. Těkává pohled.

„No, podívejte se, příteli, věc se má tak: vy už jste byl přece dvakrát ženatý, vidíte? No, já vím, že jen civilně, žil jste z hlediska církve vlastně v konkubinátu, po této stránce by to bylo v pořádku, ale musíte pochopit, že já se zase na druhou stranu musím ohlížet i na to, co by tomu řekli farníci, mohlo by dojít na řeči, že za peníze jde všechno, a tak by snad bylo líp, kdybyste uzavřeli manželství civilně a pak jaksi dodatečně ve vší tichosti...“

„Myslíte ex post?“

„Jo, tak nějak.“

„To si mám podle vás myslet, že dělám něco, za co bych se měl stydět?“

„No, vy byste si třeba mohl přivést šedesát hostů...“

Šedesát hostů. A bubny s píšťalami.“

„Na své svatbě budu mít tolik hostů, kolik si jich pozvu. Já jsem se za vás a za Krista nějakých dvacet roků nestyděl, pane faráři. Vy víte, co to znamená v naší společnosti aktivně se angažovat v náboženském životě. A vy se teď za mě stydíte před pár babami z Růžové ulice. Kdo mě vyzná před lidmi... znáte to, vidíte? Já jsem se k vám znal, vy ke mně dnes ne. S Pánem Bohem.“

Po většinu života jsem vězel v iluzích jako v bedně. Málokterá, pokud nějaká, ve mně byla zarytá tak dlouho. A ztráta žádné z nich nebyla bolestivější, než tato minizrada. Stará paní Vašková od nás z dílny a starý skeptik Machar se svým „V Boha věřím, ale farářům nevěřím“ a „Řemeslo toť jako každé jiné,“ na mě hodili plachtu skepse, z níž se už asi nevymotám co živ budu. Škoda.

ALENA KORDÍKOVÁ

PODNÁJEM

Ačkoli vládne listopad
chytila jsem letní úžeh ...
lásko dozrálá k sladkosti ...
Tak trochu apríl
čertí růžek
modla
můj nefritový bůžek
závrať z dotyku věčnosti.

Jako by na tom záleželo
co mezi námi prošlo let.
Když zrazuje nás vlastní tělo
duše si mohou vyprávět.

Každý den v kterém milujeme
zamlklou krásou krásní.
Ze svých jistot se stěhujeme.
Máme podnájem v básni.

Křest sborníku prozaiků Vě.SOS v Přelouči 21. října.

STRÁNKY MLADÝCH A ZAČÍNAJÍCÍCH AUTORŮ

MARIE UNGRÁDOVÁ

DĚDEČKOVÁNÍ (věnováno J.H.)

Vnouček v tom měl pěkný zmatek. Aby taky ne! Přivezli ho z Prahy: jako vždycky krásně oblečeného, čistoučkého a bledého, jenže tentokrát byl chlapec skoro průsvitný.

„Jiříček prodělal těžkou chřipku, dlouho stonal. A teď bychom potřebovali, aby u vás mohl tak dva tři týdny zůstat, doktoři doporučili pobyt na venkově. Souhlasili byste? Babičko? Dědo?“

Jasně, že jsme souhlasili, nadšeně jsme souhlasili a kluka jsme už nepustili.

Druhý den odjel syn se snachou zpátky do Prahy a Jiříček byl jenom náš. Jenže se hned rozbřečel, že ho táta s mámou opustili a k nám odložili, jako se to dělá s rozbitou hračkou.

„Vždyť maminka zase pozítří přijede a můžete si každý den spolu telefonovat ... kolikrát jen budeš chtít,“ mluvila babička rozumně a já lezl po kolenou a dělal koně, opici a slona, ale nic nezabíralo, chlapec plakal dál, dokud vysílením neusnul.

Takže jsme večer řešili, co budeme dělat. Poprvé v tomhle týdnu se se mnou babka nepohádala, v kuchyni jsme chodili po špičkách a dorozumívali se šepem, protože ve vedlejší pokoji tiše oddychoval náš vnouček ... a bylo to všechno tak zázračný, že jsem ten večer zapomněl jít i do hospody.

Dokonce ani Božka si nepustila tu svou televizi, která u nás jinak drnčí od rána do večera, čímž mi chce ta ženská jedna naznačit, že všechno ostatní je důležitější než co říkám já.

Jenže ona stejně u těch svých estrád a seriálů vždycky usne, to já ji dokážu aspoň občas tak vytočit, že si i nožkou dupne, což ještě žádný televizní umělec nikdy nedokázal! Za mlada jsme si i zatancovali, bylo tu veselo, děti a zvířectva plná chalupa a o zbytek rámusu se postaralo rádio nebo jsem hrál na svou heligonku.

Těším se, až mi Jiříček ráno řekne: „Dědo, zahraj!“ A pak mu tu heligonku půjčím, ať má radost, i když hudební nástroj je to dost náročný a Jirkovi je teprve šest let a je zesláblý po nemoci, ale ať vidí, že se s ním děda o všechno rozdělí, že u dědy je dobře a veselo.

„Kolipak ten náš andílek váží? Jsem si to zapoměla napsat. Je takový huběňoučký, no jestli ho v Praze krmí těmi jejich dietami a rohlíky ... to se musí změnit ... ráno zaříznu slepici na polívku a ty v sobotu klepneš králíka, ať má chlapec pořádný jídlo!“ plánuje Božka.

Přikyvuju, souhlasím. Konečně u nás bude na stole zase vonět pořádný jídlo: slepice na smetaně, králík na česneku, bramborová kaše, buchty a koláče a ani večere se už nebudou odbyvat jen tak chlebem se salámem nebo tlačenkou s cibulí. Babka se zase naučí pořádně vařit a ne jednou týdně, když má k nám přijet na návštěvu nějaká návštěva.

„Tak můžeme zvážít Jirku na decimálce, co mám ve stodole,“ napadlo mě přece jenom nějaké řešení.

„Prosím tě! Vážíš na ní pytle s pšenicí a brambory a prase a budeš na ni strkat našeho chlapečka!“ odsekla Božena.

„No, najednou ti má decimálka není dost dobrá?“ zeptal jsem se.

„Jak najednou?!“ vztyčila se výhružně Božka.

„Ale nic! Nechci se hádat!“ (Moc dobře vím, že ona se občas chodí do stodoly tajně vážit - a pak máme vždycky třikrát po sobě k jídlu jen česnečku s chlebem, než ji to „hubnutí“ přejde.)

Takže, jak bylo rozhodnuto, hned brzy ráno jsem jel autem do města koupit elektronickou váhu, zásoby jídla a do lékárny nafasovat vitamíny. Jiříkovi nastal vykrmovací režim.

„Rozhodně ho musíme odevzdat v lepším stavu, než v jakém sem přijel,“ stalo se hlavní tížadostí mé ženy. Dokonce si na to pořídila i notýsek, do kterého každý den zapíše Jiříkovu ranní a večerní váhu a seznam jí naplánovaných a jím zkonzumovaných jídel.

No to jsem nezažil ani u našich vlastních dětí! A Jirka je krev naší krve! Jestli si to naše pražská snacha v rámci svých výchovných programů pro kluka přeje výslovně zrovna takhle... nebo to má být jen jako babčino a dědkovo preventivní alibi, že se opravdu snažíme?

Když jsem se své ženy opatrně zeptal, zda se takovýhle sepisování nedělá náhodou i na psychiatrii a ve velkovýkrmnách vepřů, začala Božka zvýšeným hlasem: „Denní záznamy jsou vědeckou metodou, mnohokrát ve světě i v tuzemsku osvědčenou.“

A ještě si z té záplavy slov pamatuju: „A když to považuješ za pitomost, tak vymysli něco lepšího, ty ejnštajne.“

Babiččinu vědeckou metodu Jiříček rozbouchal hned při první snídani. Zvážít se sice nechal, protože se mu nová, blyštivá digitální váha líbila, ale tvarohové, babičkou v noci vlastnoručně upečené a mohutně pocukrované koláče odmítl jíst. A ke kozímu mlíku jenom čuchl. Místo toho se začal dožadovat jakýchsi karamelových čtverečků anebo ještě tak etrudovaných kuliček s arašídý.

Božena spráskla ruce. Co si to ten kluk vymýšlí? Ona má už v sešitku napsaný jídelníček na čtrnáct dnů dopředu a on že nechce ani rajskou omáčku a ředkvičky že přímo nesnáší?

„No tak maso s rajskou budeme jíst my a Jirka dostane suchý knedlík a bude se moct dívat – to ho naučí,“ pokusil jsem se nastolit chlapské poměry. Jenom ne žádné rozmazlování.

„A ty krásné ředkvičky budeme dávat sousedovic koze, co?!“ nepochopila Božka, rozčilená tím, jak její plánování selhalo.

Jirka se nakonec spokojil s jogurtem a k tomu rohlík s heřmánkovým čajem, na což byl zvyklý z domova, a situace se prozatím trochu zklidnila. Ale byl jsem to já, kdo musel znova jet do obchoďáku, tentokrát s Jirkou - a nechat ho vybrat, co teda chce jíst, i když většinu čokolád, lízátek, lupínků a limonád jsem přes veškeré jeho protesty nastrkal zpátky do regálu.

U pokladny se už Jirka tvářil zase jako andělíček a jedna paní ho dokonce pochválila: „To je hezký hošíček a moc šikovný pomocníček!“

A já jsem se chtěl ujistit a povídám Jirkovi: „A teď už budeš hodný a sníš, co babička uvaří.“

Jenže Jirka na to: „Ale dědo, být pořád hodný, to je moc nároků najednou. To radši babičce taky něco koupím.“

A paní pokladní se smála: „No jo, takhle to muži dělají, radši něco koupí!“ Všiml jsem si, že nemá na ruce snubní prsten, asi byla rozvedená a možná proto tak veselá.

Doma jsem potom vyrovnal krabice s nákupem do spížírně, babička si v tom udělala přehled a chlapec si mohl jít hrát. Jenže s čím si hraje městské dítě? Hlavně s počítačem ... a ten jsme doma neměli. Jiřík honem telefonoval do Prahy mamince, ať mu zítra „určitě, ale určitě!“ přiveze počítač, a ta slíbila, že ano.

No, ale než nám ten kompjútr namontují do baráku, nebude přece kluk počítat z nudy mouchy na stropě. Tak jsem šel pro svou parádní, perletí vykládanou heligonku, ať se chlapec pokochá. Chvilí ji tahal jak slona za chobot, ono to tak i znělo, a pak jsem začal muzicírovat já.

Už nějaký čas jsem si myslel, že se krevní oběh mé ženy přestěhoval k severnímu pólu a její smysl pro humor do mražené kostky, ale Božena mě překvapila. Popadla Jiříka do náruče a začali spolu tancovat. Trdlovat! Šaškovat! Z tý svý rozjařenosti ani nemohli večer usnout! Zato já jsem měl od hraní ruce vytahaný jak opice na gumičce, ale Boženka se na mne zase usmívala. A bylo to mnohem lepší, než když mi před půl rokem cosi vytykala (nevím už přesně „co“) a já jí odpověděl: „Tak sis měla vzít za manžela toho esenbáka, toho policajta, co tě požádal o ruku jako první ... ale on asi chtěl jenom tvoje otisky prstů!“

To už úplně ječela, protože to, že si měla vzít někoho jiného, to měla říci asi taky ona ... a ne já. A mně hned po té hádce začal studený odchov – dokonce i hrob jsme si na hřbitově koupili a Božena jenom prohlásila: „Když už s tebou musím vydržet do konce tvého života!“

Ale dnešní večer byl zase normální, ba přímo krásný, a Jiříček je naše sluníčko! Přeju si, aby to vydrželo a hlavně aby chlapce neodvezli zítra zpátky do Prahy.

Jeho máma přijela hned časně zrána. Ani nevybalila věci z auta a hned za Jiříčkem. Vždycky jsem měl ze své snachy pocit, že kdyby se jí u nás něco nelíbilo, ani nám to neřekne. Popadla by kluka a dlouho bychom ho ani neviděli. Kdyby to záleželo jenom na ní, radši by Jirku honila v Praze na hodiny klavíru a na balet a na angličtinu a do dalších různých užitečných kroužků – ani minutu nazmar! Už takhle maličký, byl by chlapec úžasně vydrežurovaný. Jenže Jiříček to už asi taky vycítil.

Maminku uvítal krásně a u snídaně snědl bez řeči všechno, co mu babička předložila, a ještě požádal o přídavek. Snacha žasla nad tou proměnou: doma s chlapcem bojují o každé sousto, nechce jíst a klidně jídlo i na zem vyplivne ... a tady se láduje, jako by měl za chvíli jít stromy do lesa kácet! Pak mámu zavedl ke králíkárně a ukazoval jí Beťase, Bibi, Ňufíka, Járynku, Epese, Puklinu i Ďaptucha, tak ty králíky pojmenoval. A že kvočna Matylda sedí na vejcích, že budou kuřátka a on chce vidět, až se začnou klubat.

„Tak dobře,“ řekla konečně snacha: „zůstane tady u vás čtrnáct dnů.“ A začala nosit z auta obrázkové knížky, tašky s oblečením i ten slíbený počítač.

„Ale s počítačem opatrně. Nemám strach, že se rozbije, klidně si na něm můžeš něco dělat i ty, dědo. Ale Jirka je schopen být u počítače hodiny a hodiny, nejlst nepít. Povolujeme mu jenom jednu hodinu denně a to se musí dodržovat!“

Ujistil jsem Evu, že když tak pootočím pojistkou, aby do zásuvky nešel proud, a pro jistotu schovám i všechny prodlužovací kabely, aby si chlapec nevypomohl jinde – technicky to mám pod kontrolou!

Pak ještě projevila přání, abychom s chlapcem chodili často na procházky („Ale nepouštět ven samotného!“), naobědvala se s námi a odjela.

Juchů! Vítězství! Oslava!

A pak jsem šel s Jirkou krmit králíky – i ti měli radost, jak je ten nášup dneska rychlý, holt mám pomocníka. Ale při tom závodění si chlapec ulomil kousíček nehtu a koukal, co já s tím. Když jsem se tvářil, že tohle se nehtům prostě někdy stává, protáhl obličej: „Maminka má manikúru a v ní pilníček a s tím mi to vždycky zarovná.“

Aha, už se mu začíná stýskat po mamince, to brzy, to mu teď musím říct něco hodně odvážného a chlapského: „Jo tak pilníček? Tak to ti udělám radost, pojď se mnou.“ A zavedl jsem Jiříka do své dílny.

„Tady mám osm pilníků na železo a dvanáct rašplí na dřevo, můžeš si vybrat na každý svůj prstík jiné strouhání ... a ještě jsem tu měl zázračně léčivé komáří sádlo, ale to už došlo.“ Jiříkovi se v dílně líbilo, ale stejně jsem ho pak raději poslal za babičkou, ta má na ty jeho nehtíčky speciální nůžtičky.

Po svačině jsem dostal za úkol jít s Jiříkem na procházku. Když jdu sám, Božka za mnou obvykle volá: „A nespláchni si rozum někde v hospodě!“ Ale dneska nadržkuje, dneska jen vesele zamávala rukou, jako za mladejch časů.

Jdu se s Jirkou projít po návsi a cestou kolem potoka, ale do hospody zajdeme taky - nebudeme přece pít vodu z potoka, že? A hlavně se chci všude se svým vnučkem pochlubit, ať každý ve vesnici ví, že tenhle šikovný kluk patří ke mně.

V hospodě si Jirka objednal červenou limonádu, já pivo, a šli jsme si sednout ven pod širé nebe na hezkou zahrádku. Fouká příjemný větřík, listí ve stromech šumí a včely pracují na kvetoucí přírodě. Na lavicích posedává a občerstvuje se několik výletníků a opodál chlapi mastí karty.

Pleskají s nimi o stůl a vzrušeně komentují, jak jim to tam padá: „To je primec mazel!“ a „Tohle hoď vlkům!“ Až jeden hráč povstane: „A teď, pánové, pozdrav plamenný přímo z pekel!“ a sebevědomě vykládá karty na stůl: „Za tohle chci šustivý, žádnou cinkaninu!“ A rozjařený bankovkami, co právě vyhrál, napařuje se: „Co je to s vámi? Dneska to hrajete jako křivocháček se serefukem. Narovnejte si koukání!“

Chlapi se smějí, neurazili se: kdyby vyhráli tolik co on, taky by těžce frajeřili. Ale jde k nim paní hospodská: „Pánové, slušně, krotče se, máme tu i další hosty!“

„Jasně, Květuško, bereme v potaz. A hoď mi sem jednu tmu a pro kámoše zase opět nazrzavo. A navrch ještě každému jednu lohnivou vodu!“ objednává výherce velkoryse pítí.

Můj Jiřík tohle ještě nezažil, má z toho oči navrch hlavy a jde k hráčskému stolu na výzvědy.

„To je sranda kukuč, čípak jsi, maličkej?“ zeptal se ho ten největší.

Chlapec jen pokrčil rameny, jako že neví. Víc než děda ho teď zajímají obrázky na kartách a začal je hráčům obracet jako nějaké pexeso pro děti.

„Pojď kluku, zamíchám tě taky do karet!“ zahromoval jeden z hráčů a bouchnul pěsti do stolu.

Jiříček vypískl jako myš a v tu ránu byl zpátky u mne, u svého dědy, hledat ochranu.

„Jó, ten je tvůj? Promiň, my jsme ti ho nechtěli tak vylekat!“ omlouvali se chlapi.

„To je v pořádku,“ uznal jsem: „Ať si chlapec zvyká na pádnou ruku osudu.“

V pohodě jsem dopil pivo, Jirka limonádu, a šli jsme.

Když se však Jiřík doma pochlubil, že se mnou v hospodě byl a i na karty si sáhl, spustila babička své lamento grande: „Tak ty vodiš chlapce do hospody? Na limonádu? A od kdy piješ limonádu?“

Mlčel jsem. Nemá cenu se před chlapcem dohadovat. Jak říkával před lety zase můj děda ohledně veškerého sedlačení i manželství: „Když lítají kravince, zavři pusou!“

Ale Jirka mě v tom nenechal. Hned za mnou přišel, podíval se na mne s tou největší důvěrou a zeptal se: „A dědo, co budeme dělat zítra?“

„No, ráno vstaneme, nahastršíme se pěkně, do batohu nacpeme proviant a půjdeme k rybníčku do lesa.“

„Na to léčivé komáří sádlo, dědečku?“

Božka se na mne otočila. A její pohled znamenal jediné: cos to zase našemu chlapečkovi nakukal?!?

„Ne Jiříčku, komáří sádlo hledat nebudeme. Ale nasbíráme hříbky na polívku.“

A taky s tím počítačovým časozroutem jsme začali bojovat. Tedy ne, že bychom ho Jirkovi urputně zakazovali! S babičkou jsme prostě nehleděli na to, že nás bolí všechny kosti v těle, a čiperkovali jsme jako za mlada. Ze zvědavosti chodil všude s námi: do lesa, k rybníku, na trh, na pouť, seno obracet, borůvky nasbírat, srnky pozorovat, rybku ulovit ...

Nakonec těch veselých čtrnáct dnů změnilo život nejvíce nám: já s Boženkou jsme se úplně přestali hádat, před dítětem bychom se styděli. A Božena už neseděla denně pět hodin u televize a já se začal víc usmívat.

A náš vnouček? Ten si na počítač skoro ani nevzpomněl. Děti vzaly Jiříka do party a když nebyl s námi, lítal venku s klukama. Za čtrnáct dnů byl zdravý jako rybička. Bodejť! Když jsou mu tady u dědečka k dispozici všechna dobrodružství světa!

HAPPYENDY SE NEKONAJÍ

ALINA KULAKOVSKÁ

Princ políbil Popelku a žili šťastně až do smrti. Jenže nikde už se nepíše, co se v královském paláci dělo po svatbě. Jestli Popelka doháněla Prince k šílenství svým smyslem pro pořádek nebo jestli se Princ více nevěnoval kralování než královské rodině. Svatba má být přeci začátek, ale samy pohádky jí raději končí. Možná proto, že po ní nenásleduje „žili šťastně až do smrti“, ale v lepším případě „zemřeli stále svoji, rozvod nestihli.“ Tak proč se všichni ženeme za ideálem z dětství, sníme o lásce na věky, když víme, že nic takového nás nečeká? Možná všichni doufáme, že k nám bude život přívětivější a objeví se někdo dokonalý, vedle něhož se i my staneme dokonalými a bude to, jako když si báječnou ženskou vezme báječnej chlap. Jenže pak spadneme z obláčku na zem, v lepším případě na pozadí, v horším na ústa. Zjistíme, že život pro nás nic extra nemá, a že udržet zdravý prosperující vztah nás vystresuje a zabere víc času než práce. Jistě, pomoc můžete nalézt v knížkách, doufat ve vesmír a třeba se vám bude i zdát, že to funguje. Ale potom přijdete na to, že vlastně nic lepšího už nebude. Vše se

v dobré obracelo, vy jste doufali v závěrečnou scénu, kdy uslyšíte orchestr, objeví se vaše spřízněná duše a udělá velké gesto, o kterém jste tak dlouho snili. Náhle však nastane okamžik, kdy si uvědomíte, že právě tahle scéna byla vyškrtuta ze scénáře a lepší než nic, spokojíte se s filmem tak jak je. Bez orchestru, nečekaného zvratu, velkých gest.

A přesto, i když tohle všechno víme, přejeme si, abychom alespoň na kratičký okamžik zakusili, jaké to je. Prožili si bytí i jen jedno takové odpoledne a mohli si říct, že jsme ochutnali lásku plným douškem. A ač víme, že s nostalgií přijde i bolest, podstoupíme to, protože, mezi námi, stálo to za to.

JULIE MILETÍNOVÁ

ZA ROZBŘESKU

* 9. 4. 2010

Byls to ty měls v očích
zbytek mojí krve z minulého úterka
osm sluncí z Moravy
a krabice, do níž jsem tě pohřbila
(na čtyři dny)
vrhala na nás němé stíny

Se smíchem v tvářích nás bolela každá vteřina tohoto světa
napůl v nebi napůl na podrážkách cizích bot
Takový Jako Že Normální Den
trhlinami v mracích padalo letadlo
a babky chodily kolem zavřených vrat kostela

kroutily hlavou, že se nelíbáme

Láska je věčná. Alespoň na začátku.

Spisovatelem se nestal z obavy, že by tak mohl rozšířit počet svých epigonů.

Komu ujede vlak, ušetří.

Jiří Faltus

PARDUBICKÝ PRAMÍNEK 2010

Vybrali jsme z vítězných prací zahraničních mladých autorů

Jeden za všechny, všichni za jednoho

(*Jamila Versi, Dánsko – III. kategorie*)

Pohádky někdy lžou. Řeknou vám, že trpaslíci jsou malá veselá stvoření, která pobíhají kolem a smějí se a chichotají se svou spoustou kamarádů. Mohu vás ujistit - trpaslíci jisto jistě toto *nedělají*. S povzdechem vstanou a zhrozí se, že ten den musí jít do školy, jen proto, aby se jim mnoho obličejů posmívalo a zíralo na ně, jen proto, aby je někdo zraňoval, když jim nadává, jen proto, aby s pláčem utíkali na záchod, zatímco každý stojí kolem nich, vyšší a krásnější a přitom se jim směje do tváře.

Jako obvykle, toto byl ten pocit, se kterým jsem se probudila v pondělí ráno před dvěma lety. Když jsem se oblékla a sbalila si tašku a chystala se na cestu do své nové školy, podívala jsem se do zrcadla a znovu viděla, že se nic nezměnilo - pořád jsem byla menší a ošklivější než všichni okolo. Potlačila jsem slzy a pokusila se pomyslet na něco veselého. Sedmička je kouzelné číslo, je to tak? Tudiž, by bylo docela báječné, kdyby mě v mé sedmé škole nešikanovali a udělala bych si nějaké kamarády. Alespoň v tohle jsem doufala - protože kdyby se i tato škola pro mě ukázala jako katastrofa, nevěděla bych, jak se s tím vypořádám.

Škola byla veliká a žlutá, veliký nápis, který visel nad vchodovými dveřmi, říkal „Vítejte zpět v Gudhjemské škole“. Moje matka a já jsme procházely mezi rušným davem ke kanceláři ředitelky. Ředitelka měla na sobě kostým a své šedivé vlasy měla těsně sepnuté dozadu.

„Ah, dobré ráno, dobré ráno! Jsem Maria Knudsenová, ředitelka Gudhjemské školy,“ řekla a dívala se na mě.

„Bré ráno.“ zamumlala jsem.

„Jsem velmi potěšená, že jsi se rozhodla nastoupit na Gudhjemskou školu a *doufám*, že tu zažiješ hezké časy.“

„Díky, také doufám.“ Mé oči zůstaly jak přibité k podlaze a tváře mi začaly pomalu červenat.

„Takže, paní Steenová,“ obrátila se paní Knudsenová k mé matce, „mohly bychom si chvíli promluvit?“

Věděla jsem, co přijde; moje nebohá matka to musela opakovat již tolikrát.

„Jana měla vždycky trochu problémy v oblasti šikany - kvůli její výšce a tak, pokaždé šikana přerostla do takových rozměrů, že jsme musely změnit školu.“

„Chápu,“ řekla ředitelka, „No, v této škole žádnou formu šikany nebo vyloučení netolerujeme. Nezáleží na tom, jestli jste vysoká nebo malá nebo tlustá nebo

hubená nebo narovnaná nebo ohnutá. Na čem záleží je, co můžete udělat a jak se dokážete chovat k ostatním lidem.“

Ředitelka se obrátila ke mně. „Správně, Jano, nyní nám řekni, co můžeš udělat ty.“

Zrudla jsem a podívala se na ruce.

„No ... domnívám se, že zas tak špatně nehraji na housle. A ráda kreslím a čtu a píšu.“ Zamumlala jsem. Ale ona se nesmála, jako to vždycky před ní udělal každý. Místo toho tleskla rukama.

„Báječné, báječné! Náš školní sbor už docela dlouho shání houslistu - jsem si jistá, že tě mezi sebe budou chtít přijmout všemi deseti!“

Zůstala jsem na ni zmateně zírat. „Do-dobrá. Tak jo, myslím, že být ve školním sboru by mohlo být docela fajn ...“ Ale pak jsem si uvědomila, že mě ještě neviděli a určitě nebudou chtít skřeta jako jsem já ve svém školním sboru.

„No dobrá, mládeži, uklidníme se, uklidníme se. Dobře, takže, rád bych vám pověděl, že tu dnes máme novou studentku. Jano, pojď sem k nám.“ Se sklopenou hlavou jsem předstoupila před třídu, kde stál můj nový třídní učitel, pan Larsen. Tiše jsem pohlédla nahoru, usmála se a zamávala. Všimla jsem si úsměvů na tvářích ostatních studentů a na chvilku jsem začala mít obavy, že budou stejně posměšné a hlasitější, jako jsem již slyšela mnohokrát předtím - ale tentokrát, byly úsměvy pravé a vroucné.

„Ahoj Jano!“ Zvolala sborově třída.

„Nyní, Jana se ve skutečnosti stane členkou našeho školního sboru, je vynikající houslistka.“ Tak dobře, Jano, pokud by ses mohla posadit tamhle vedle Emmy- “ Ukázal na vysokou blondátou holku a já jsem sebou vnitřně šklubla - určitě se mi bude, se svou krásou a výškou, vysmívat, „začneme probírat biologii.“

Pomalu jsem přišla k Emmě a sedla si na místo vedle ní.

„Čautě!“ vřele vykřikla a věnovala mi jasný úsměv, který jsem jí nejistě vrátila. Možná, že sedmička je opravdu kouzelné číslo.

Gudhjemská škola se pro mě ukázala jako ta pravá. Samozřejmě se našli lidi z mladších ročníků, kteří na mě zírali, když jsem kolem nich procházela, ale už mě nikdo nešíkanoval, moje třída mě přijala - a měla jsem i kamarády: Emmu, Annu, Louisu a Emily.

Tou dobou jsem na Gudhjemskou školu chodila 2 měsíce, když jsem byla cestě ze školy domů se svými kamarádkami, a spatřila je. Vycházely od Tiffanyho, smály se a pohazovaly si s vlasy. Byly to roztleskávačky z mé staré školy, které mě intenzivně šíkanovaly, ve skutečnosti, to byly ty, kvůli kterým jsem se začala sama zraňovat. Také mě zpozorovaly a přišly ke mně a přitom se na mě šklebily.

„No, jestlipak to není *Jana*.“ Řekla Joanne. Byla kapitánkou roztleskávaček, stejně tak i vůdkyní jejich malé roztleskávačské party.

Anna dala svou ruku na moji, vztyčila hlavu na stranu a prohlížela si je.

„Kdo jste?“ zeptala se.

„Joanne a tohle jsou Sara, Leila a Simona.“

„Takže jaký máte problém s Janou?“

Joanne si odfrkla.

„Jaký je náš problém s Janou? Už jste se na ni někdy podívaly?“

Opět jsem ve svém břiše pocítila ten pocit strachu, který mě srážel k zemi spolu s tím, jak jsem sklopila zrak. Anna mě stiskla pevněji.

„Nechápu, co je na ní špatného.“ Řekla Emily a prohlížela si mě. „Ty se mě ptáš a ona vypadá jako pěkná holka. Nechápu, co je na tom špatného.“

Joanne se na ně nejistě podívala.

„Co tím myslíte, že nechápete, co je na ní špatného? Je to *skřet!*“

„A velmi talentovaná dívka - je to úžasná houslistka a výborná malířka a vsadím se, že nemáš ani z *půlky* takové nadání jako má ona. A prosím tě, ani po mně nechťej, abych začala s *tvým* vzhledem. A teď si seber svoje hloupé kamarádky a klid se z cesty!“

Joanne zvedla své obočí a stejně jako kamarádky se napřímila a zatnula ruce v pěst, přitom na nás zlostně hleděla. Dříve bych dávno utekla. Ale moje kamarádky si také stály za svým, „Jestli se za ni chcete prát, budete se muset poprat s námi!“ Najednou se všechnen můj strach vytratil. Byla jsem připravená poprat se s desetinásobnou převahou. Moje kamarádky měly pravdu - co si Joanne a její parta myslí, že jsou lepší než já?

Dvě party chvíli stály a zíraly na sebe. Nakonec, Joanne sklonila oči a s úšklebkem zamručela, že mají lepší věci na práci. Věděly jsme, že je musíme zmlátit. Zatnuly jsme ruce a Luise zakřičela „Jeden za všechny a všichni za jednoho!“ Nikdy v životě jsem nebyla šťastnější. Teď jsem byla stejně dobrá jako kdokoliv jiný a součástí skvělé party lidí.

Za poslední dva roky jsem stěží kdy našla chvílku, abych se trápila svým nedostatkem centimetrů. Jsem příliš zaneprázdněná hraním na housle ve sboru, malováním a kreslením a účastněním se všech aktivit školy. Stále udržuji pevné přátelství s Emmou, Annou, Louisou a Emily - a naše motto, které jsme nikdy nezapomněly, je *Jeden za všechny, všichni za jednoho*.

„Jeden za všechny, všichni za jednoho!“

(Paulina Opietka, Polsko – V. kategorie)

Má nejdražší lásko,

jeďu za tebou již tři dny s humanitárním konvojem, ale všude jsou zátarasý a objíždĕky. Myslela jsem, že se o nás nebudou zajímat - stále s sebou vezeme ty modro-bílé symboly, ještě ty, kteří cestují již téměř týden a říkají, že vše se včas změní. Zatímco ti, co tu byli předtím, než jsme přijeli, říkají, že vše brzy skončí a nakonec se znovu posuneme vpřed stejným směrem, jakým jsme cestovali předtím. Také se zmínili, že jestliže jeďu za tebou, tak určitě budu mít velké zpoždění a nebudeme mít tak dostatek času si promluvit, obzvlášt' o cestování. Naštěstí, jsem si vzala papíry a tužku, takže alespoň takto ti budu schopna vše vyprávět. Mnoho lidí tu takhle píše. Sedí tu schoulení u praskajících zdí a ze svých ramen v mžiku setřesou omítku pokaždé, když se budova křečovitě zatře v záchvěvu venkovního výbuchu. Vojáci z divize stále žádají o cigarety, jsme tu již tři dny a přesto ještě nedorazily žádné zásoby. Není nás tu mnoho. Z našeho přístřešku, budovy, kde bývala pošta, zbylo pouze přízemí, zdi jsou provrtány kulkami jako cedník - ráno, když se súdánské slunce probouzí, dopadá skrz díry a vybuchne na podlaze tisíce paprsky, jako ten trávnik z fotek, který jsi tak chtěl a do kterého jsi se potřeboval ponořit. Nyní, když ti píšu tento dopis, vidím podobnou díru přímo nad svou hlavou. Dívala jsem se skrz ní ven, abych viděla ten prach a špínu a ruiny všude okolo, ale náhle mi do obličeje vltla omítka, když zvenku začali střílet, takže jsem s tím přestala. Každý tu píše. Nevíme, kdy se zase budeme moct dát do pohybu po té nehodě na silnici do Dárfúru, když tu náhle, nás obklopil hřibovitý výbuch plný kouře, podlaha se začala plnit a buráčet, vzduchem prolétla série výstřelů a my jsme museli utíkat tak rychle, jak jsme jen dokázali. Teď nikdo opravdu neví, kde jsme. Velící důstojník zažádal vysílačkou o pomoc, ale nikdo neodpověděl. Snažím se pochopit, co tě přimělo sem jít, víš, po těch našich rozpravách, kdy jsi práskl dveřmi a televize zrovna přenášela záběry ze Súdánu ukazující děti, kterak běžely za cisternami naplněnými vodou a jedoucí hluboko na jih země.

Američanka z Operace na záchranu Súdánu si sedla vedle mě, podala mi pomeranč a chvíli jsme spolu o tobě mluvili. Každý tě tu zná. Říkají, například, že když byla pod nemocnicí umístěna bomba a v místě, kde vojáky z Osvobozené armády vyhodili do vzduchu, jsi byl první, kdo tam šel, s obvazy, morfiem a lopatou, aby si se prokopal skrz sutiny. Později jsi odtamtud vynesl ženu, každý si myslel, že musela již být mrtvá, protože se to vše odehrálo později, tři dny po explozi, až teprve popel klesl k zemi. Ty jsi nepřestal hledat. Američanka se pohodlně opřela o zeď a odpočívala, o kalhoty si otírala prsty oлеpené štávou z pomeranče a vyprávěla mi, že jsi za ty tři dny ani nezamhouřil oči, jen jsi žádal

o kávu, kterou je v Súdánu velmi těžké sehnat, ale humanitární pracovníci jí měli vždycky dostatek; přesto jsi nespal a stál u operačního stolu, na který se jak dopravníkem v továrně dostávali noví a noví lidé. Také mi řekla, že jsi běžel do tábora, kam dorazili noví uprchlíci zrovna ve stejný čas, kdy rebelové opět začali pálit. Na chvíli jsme ztichly. Nedokázala říct, kolik lidských životů jsi zachránil. Neexistují slova, která by popsala nemožné věci.

Stmívá se, jen poslední žárovka, která se kymácí pod stropem, zbývá, a vydává ohavné žluté světlo. Ještě jednou slyšíme zvenku výstřel a pak opět všechno utichá. Již dlouho nestrříleli a někteří z nás začínají doufat, že to všechno možná brzy skončí. Potom začalo šeptání, každý by už tam konečně byl rád s tebou. Ale nevíme, jestli je město stále nedotčené, jestli lze kamkoliv jít a jak dlouho ještě potrvají silnice a objízdky. Velitel, který vede konvoj zírá skrz díru ve zdi, tak velickou, jako je obraz v našem domě, víš, ten s kytkami. Dává nám znamení a zůstáváme potichu. Konečně zjišťuji proč, když také slyším zvenku přicházející rachot motoru. Takže rychle napíšu, že nemám strach a že nelituji toho, že jsem sem za tebou přijela. Přeji si, abys i přesto věděl, že bych tě chtěla teď mít u sebe. A přeji si, aby jsi sem nepřišel.

Odpusť mi tu dlouhou pauzu. Nechala jsem prázdný řádek, abych podpořila, že jsem chvíli nepsala. Mohla jsem to skrýt, ale víš, že jsem k tobě vždycky chtěla být upřímná. Vzali nás na nejbližší vojenskou základnu a nyní se již opět spolu s humanitárním konvojem blížíme k tobě. Sedím vzadu v nákladáku, vedle mě francouzský inženýr; čas od času vystrčí obličej za neprůstřelné sklo a prohlásí, jak úžasný svět by se tu mohl vybudovat. Potom se upřeně zahledí na mě se svým zvláštním, zvědavým pohledem a zeptá se mě, jak dlouho jsme se v těch ruinách ukrývali. Říkám, že tři dny, předtím, než nás díky rachotu motoru a záblesků baterek našli vojáci. Už zase jedeme za tebou, velký konvoj lékařů, stavařů a dobrovolníků z celého světa. Ztratí řeč a tak mám možnost vytáhnout svou tužku a papír a konečně ti napsat.

Řidič mi řekl o táboru pro uprchlíky, který si založil na místě, kde ještě před třemi měsíci nebylo nic jiného, než poušť, vítr a písek. Řekl, že jsi tam seděl na zemi, zatímco písek protékal tvými prsty. A jak jsi nakonec řekl, že na tom místě to všechno má začít. Jak jsi postavil stany, kde súdáňští muži, kteří ještě před pár dny neznali nic jiného než zločin, kopali v zemi a hledali vodu. Vody bylo v Súdánu vždycky nedostatek, vím to, kdysi jsi mi o tom řekl, zřejmě v ten den jsi se rozhodl, že sem půjdeš a já jsem nebyla připravena pochopit tvoje důvody. Později mi vypráví, jak přišli lidé z celého Jihu, jak se tábor rozrostl, jak začal poskytovat nový život těm, pro které válka ještě minutu předtím znamenala úplný konec všeho. Dokonce jsi tam údajně chtěl otevřít školu, poslal jsi dopisy do Evropy, ale ještě nikdo nikdy neodpověděl. Pak se mě zeptal, komu píšeš. Když

jsem odpověděla, smutně se usmál a řekl mi o tom památném dnu, kdy ohromný počet uprchlíků dorazil do tábora, o které jsi se musel starat a o vojáky, který se znenadání zjevil jakoby odnikud, jako duch z pouště. Cesta do tábora vedla skrz město, podél rovné zničené silnice. Odřízli oba konce a zabarikádovali tě tam. A potom začali střílet. Zachránil jsi mladou soudánskou dívku. Zakryl jsi ji svým tělem.

Byla již tma, když jsme konečně dorazili. Zdálo se, že město je osvětleno a podlahy stanů. Desítky, stovky, možná ještě víc. Všude jezdí auta a z hodinové věže proudí mohutný světelný paprsek zahalující celý tábor. Deset dní uplynulo od doby, kdy jsme opustili Chartúm. Za minutu zastavíme a všechno se rázem dá do pohybu. Vyložíme balíky a vodu a já popadnu svůj lékařský batoh a poběžím tam, kde jsi nedávno měl službu. Řidič nám připomněl, abychom byli opatrní, že povstalci se tu stále potloukají. Hodili mi neprůstřelnou vestu - nejvyšší čas skončit tento dopis.

Kdekoli teď jsi, potřebuji, abys věděl, že jsem pyšná na to, že jsem kráčela v tvých šlépějích. Vzala jsem si s sebou svíčku a umělou kytku; říkají, že tam na té rovné cestě, po které jsi v ten památný den utíkal mezi uprchlíky, když náhle začali povstalci střílet, ti vztyčí kříž. Slíbili mi také, že mě představi té mladé dívce, víš, té, které jsi zachránil život. Očividně je zdravá a často ti přináší čerstvé květiny. Nechám ti tam tenhle dopis, určitě je to místo, kde na mě budeš čekat. Není to rozhovor, po kterém dychtím, ale stále - lepší než nic. Přála bych si vědět, že tvoje oběť nepřišla nazmar. Jestliže se někdy ze shora podíváš sem dolů, uvidíš, jak moc sem přišlo: Řeků, Francouzů, Němců. I já. Chceme sdílet jeden společný cíl - chceme pokračovat v tvé práci. Být svědkem života, který zachránil tolik ostatních. Přispět tvé myšlence a ukázat, že tam, kde je jeden za všechny, jsou vždycky i všichni za jednoho.

Je tak prohaný, že je vítán ve všech politických stranách.

Amatér nemá v politice co dělat. Profesionál si už něco najde.

Jeho pomník nezbourali, pouze mu otočili hlavu na druhou stranu.

Návrat k přírodě je, díky dálnicím, dnes mnohem rychlejší.

Jiří Faltus

HOST KRUHU – *Marek Wawrzkiwicz*

básník, překladatel, novinář, od roku 2003 je předsedou ZLP (Svaz polských spisovatelů). Narodil se r. 1937, vystudoval historii na univerzitě v Lodži, pracoval jako dopisovatel a redaktor. Vydal více než 30 knížek poezie, povídek, románů, antologií.

Spása

Milovaná, vzbud' mě po půlnoci
a do hluchého ucha tiše šepťeji mi,
že se k nám neodvratně blíží
moře průzračné jako povětrí.
Blankytná vlna prozářená
slunečním paprskem . Uvěřím
a usnu znovu na rameni tvém.

Milovaná, ale než usnu zase,
řekni mi, že opět zašumí
samotářka borovice v našem lese
uprostřed jiných osamělých borovic.

Milovaná moje, kterákoliv
z mých milovaných, minulých,
zachraň mě, ochraňuj tichými slovy
od děsivých představ a snů zlých.

Ale to mi říkej jenom ty jediná,
která jsi přetrvala v mém světě.
V tobě jsem všechny jiné miloval,
protože v každé jiné byla jsi ty přeče.

Neopakovatelná, jedinečná,
nekonečná, moje docela,
ta, kterou už nikdy nepotkám,
protože jednou potkána jsi zůstala.

Nejvzdálenější a nejbližší,
vyprávěj v noci o vlnách průzračných,
pověz, že se brzy moře přiblíží
před nímž nás nic nedokáže uchránit.

Překlad Věra Kopecká

Věra Kopecká s kolegy na Mezinárodním galicyjském literárním podzimu před palácem Paładoweśkiego w Końskej Dolnej – Polsko.

Malá evropská setkávání

Věra Kopecká

I v letošním roce jsem měla možnost zúčastnit se několika mezinárodních plenérů a literárních festivalů v Čechách i v Polsku, počínaje plenérem v Nové Pace, Bielawě, Tarnowských Górach a Swinoústi a konče literárními festivaly Jičínské poetické jaro, Miedzynarodowa galicyjská jesień literacka, Dny poezie v Broumově a Poeci bez granic v Polanicy Zdroju.

Podle mé zkušenosti je v Čechách takových setkání méně a mají menší finanční podporu měst a jejich kulturních zařízení (do složitého vyúčtování grantů se málo komu chce) a tedy i menší počet zahraničních účastníků. Rovněž zájem veřejnosti o výstupy z těchto setkání je malý.

V Polsku jsou zatím ještě tato setkání podporována představiteli měst, sponzory, mnohdy jsou organizována přímo zástupci kulturních zařízení a konají se s poměrně pestrou zahraniční účastí. Bohužel i tady jsem si všimla, že podmínky pro získání prostředků jsou stále těžší, že jsou organizátoři nuceni snižovat počet účastníků a délku akcí a že také tady klesá zájem veřejnosti. To jsou vnější okolnosti diktované především kapitalistickým konzumním způsobem života.

Naštěstí i v dnešní společnosti u řady lidí přetrvává, a domnívám se, že dokonce roste, potřeba tvořit a prostřednictvím vlastní tvorby obohacovat sebe i jiné a tak

zájemců z řad malířů, fotografů, básníků o tyto akce neubývá. Jsou zdrojem osobního poznání i poznání různých kultur, různého uměleckého přístupu a vyjádření, vzájemného obohacení a při troše pozornosti mohou prostřednictvím účastníků obohatit celou společnost. Výsledkem takových setkání jsou poplenérové výstavy, společné publikace, sborníky, vzájemné překlady textů. A v neposlední řadě krásná přátelství a trvalá spolupráce zúčastněných. Byla by velká škoda, kdyby se nepodařilo tyto akce zachovat.

Z RVHP KE HRADU KULÍKOVU ANEB MOJE CESTA K VEČERNÍČKŮM

PETR CHVOJKA

Večerníčky se píšou pomalu a obtížně, o nich se mi píše ještě hůř. Nejsem odborně kvalifikován a ani dostatečně zasvěcen do průběhu dějů v zákulisí, abych mohl na toto téma napsat něco objevného. Jsem jen autor – fakticky spoluautor – několika řad námětů, příběhů a na tomto základě zpracovaných scénářů, které pak příslušní odborníci ztělesnili (někdy i po svých zásazích do předložených textů) v několika seriálech večerníčků. O nich poté ...

Abych tedy začal od tohoto dobrého zakončení: Použiji-li parafrázi jedné truchlivé písně, je k němu obvykle „cesta daleká a plná soužení.“ (Pokud ovšem k tomuto žádoucím výsledku vůbec dojde, tj. pokud veškerá ta předchozí práce autorů nepřijde nazmar v důsledku pozdějších zamítnutí námětů v některé fázi projednávání, či dokonce už scénářů v posledním schvalovacím kole.) Ne tedy po napsání – ale až po schválení – scénářů, tj. po jejich definitivním převzetí redakcí, kdy je dramaturgie spokojena, se i autor může zaradovat nad výsledkem své práce.

(Dovolím si však poznamenat, že již při psaní scénářů by měl i on sám respektovat určitá pravidla, spíše „technická“ a ne čistě literární, aby těch úprav bylo co nejméně – tj. měl by účelně vymezit pravou a levou stranu textu, dialogy a akce, naznačit detailní záběr a celek atp. Opravy a úpravy původního textu probíhají leckdy na několikrát. Shrnul bych to tak, že „Psaní pohádek pro večerníčky není žádná pohádka, ale leckdy pořádná a dlouhodobá dřina ...“)

Již tyto poznámky naznačují některá negativa dopadající na práci autorů námětů a scénářů večerníčků. A to jsem zatím nechal stranou aspekt jejich hodnocení „konzumenty“ večerníčků. Ti, neznající nic o původní literární podobě, se orientují podle výsledného vizuálního ztvárnění námětů. A vina, třeba i nezaslouženě, tak může padnout na autora ...

Vlastní „literární“ autoři jsou tedy při ztvárnění a poté hodnocení výsledků své práce markantně závislí na práci celého kolektivu realizátorů svých literárních

podkladů. (Ostatně, totéž vystupuje i u „normálního“ filmu, divadelní inscenace atp., kdy autor literární předlohy výsledek v podstatě obvykle též nemůže ovlivnit.) Jako důležitá přitom vystupuje nejen práce dramaturgů z příslušné redakce ČT, ale následně i dalších odborníků, výtvarníků, animátorů, tj. kreslířů či loutkářů, kteří navržené figurky „oživují“, v neposlední řadě herců, kteří jim dávají hlas. A důležitý je i hudební doprovod.

To vše je samozřejmě důležité i pro ovlivnění míry spokojenosti autora, jakkoliv ten to obvykle (pokud nemá užší vazby na ČT) moc ovlivnit nemůže. Zpravidla je seznámen až s definitivním výsledkem při promítání jednotlivých dílů. Někdy je zděšen, někdy si oddechne, když to dopadne podle jeho představ: „To jsem ale měl štěstí!“

Původně jsem proto – netuše ještě vůbec nic o těchto mých budoucích problémech - dával přednost „autonomním formám“ literární tvorby. Psal jsem verše, a to již při docházce do chrudimského gymnázia. O to víc pak v Praze, když jsem začal studovat a poté i pracovat na Vysoké škole ekonomické.

Nebylo tomu však tak, že bych se v Praze se vším nasazením vždy věnoval jen psaní veršů:

Když mne ještě na konci studia na VŠE zaujalo téma mé diplomní práce a byl jsem poté přijat na katedru zahraničního obchodu (později světové ekonomiky), orientoval jsem se tam nikoliv jen na pedagogickou, ale zejména na vědecko-výzkumnou činnost. Od počátku šedesátých let, v podmínkách „politického tání“, postupně narůstala řada mých odborných, ekonomicky orientovaných publikací, účastí na konferencích doma i v zahraničí atp. Specializoval jsem se zejména na oblast mezinárodních peněžních a měnových vztahů, a těšilo mne, že jsem měl výsledky. (Vyšly mi mj. i dvě odborné knižní monografie v nakl. Academia.)

S nástupem normalizace byla však má výzkumná práce stále více tlačena do oblasti sterilní a apologetické analýzy systému států RVHP (Rady vzájemné hospodářské pomoci), jejich snah o zavedení „převoditelného rublu“ jako společné měny atp. Jak postupně narůstaly mé pocity o zbytečnosti – či dokonce škodlivosti - jakéhokoliv úsilí v tomto směru (kdy jsem psát sice mohl, a přímo musel, avšak ne to, co bych měl a chtěl), přestala mne moje práce uspokojovat.

A tak jsem se začal zabývat a v rámci existujících podmínek přeorientovat na jinou, volnější a svobodnější oblast tvůrčího sebevyjádření.

Logickým krokem by byl návrat k poezii s vědomím toho, že moje verše nemohou být určeny jinam než do zásuvky. Postupně jsem hledal náhradní či alternativní formu literární činnosti. Spolu s přítelem a kolegou z VŠE S. Havelkou (s nímž jsme kdysi stáli u zrodu „literárního kroužku“ studentů VŠE, obdobně se zabývajících poezií) jsme někdy před nástupem sedmdesátých let minulého století začali vytvářet určitý autorský tandem a orientovali jsme se na psaní scénářů komiksových příběhů pro děti v časopise Čtyřlístek. V podstatě pravidelně

jsme dodávali texty pro příběhy čtveřice jejich „klasických“ hlavních hrdinů, potom i dalších, námi vymyšlených postav, např. v příbězích o Oldovi a Poldovi (přes 70 titulů, navíc deset z nich vydaných pod názvem Dobrodružství Poldy a Oldy v knižní reedici v r. 2007). Mezitím šly příběhy o Ivě a Ivovi, o malém batoleti Pupíkovvi, několik příběhů nazvaných Kamarádi atd. atd. Psali jsme je pak nakonec každý sám za sebe.

Fakticky paralelně probíhala i naše další spolupráce. Zmínkou o ní se vracím k hlavnímu tématu, tj. ke psaní večerníků: Společně jsme pro ně zplodili řadu scénářů.

Z nich byly realizovány a v ČR i v zahraničí opakovaně promítány kreslené Šavlojedy (jakýsi dětský „rok na vsi“ - 13 dílů), Cvalda Olda (jen 7 dílů), Pestrobarevný týden (příběhy ze staré Prahy - též 7 dílů), O zvířátkách pana Krbce (malíř p. Renčín, režie p. Bedřich - 13 dílů). Původní příběhy poté vyšly i knižně (v nakl. Albatros, 2002). Následoval loutkový seriál Jája a Pája (režie a loutky V. Beneš a jeho ateliér - 27 dílů). Pro knižní vydání jsme dopracovali i některé příběhy o Jájovi a Pájovi (nakl. ARSCI, 2002).

V návaznosti na to jsme pokračovali v „krbcovských“ příbězích a napsali knížku Strašidla na Kulíkově. Vyšla opět v nakl. Albatros (2006) a ČT na jejím základě letos natočila další večerníčkový seriál, kdy výtvarníkem opět je pan Renčín. **Seriál by měl být promítán ve dnech 8.- 20. prosince 2010.**

Naznačil jsem, že psaní večerníků není jen samá legrace, ale i obtížná práce (má - li to vyústit do legrace a potěšení diváka).

I jako autor jsem přitom našel své potěšení: Ve vztahu ke mně tvorba pro děti představovala prostředek seberealizace, když jsem se nemohl - či nebyl ochoten - v podmínkách normalizace „normálně“ realizovat jinak... Poskytovalo mi značné zadostiučinění, že jsem v literární branži setrval, a to do značné míry úspěšně.

Musím však přiznat, že své půvaby si to uchovalo i poté.

VAMBERECKÁ KNIHOVNA USPĚLA V SOUTĚŽI „KNIHOVNA ROKU 2010“

Dne 30. září 2010 převzaly knihovnice Městské knihovny Vamberk při slavnostním ceremoniálu na Ministerstvu kultury v Praze významné ocenění svých pracovních aktivit.

Knihovna uspěla v soutěžní kategorii „významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb“, a to „za uživatelsky velmi ceněnou širokou škálu kulturně-vzdělávacích aktivit pro všechny věkové kategorie“. Jedná se přitom o knihovnu na malém městečku: Vamberk má stabilně

kolem 4 600 obyvatel (knihovna: 750 až 800 čtenářů, knižní fond cca 35 000 knih, průměrný počet výpůjček ročně na jednoho čtenáře je 8,5 titulu).

Za tak velkým úspěchem stojí jistě hodně úsilí a nápaditosti - proto bylo zajímavé zeptat se přímo paní knihovnic, Jaroslavy Martinové a Marcely Poláčkové, na jejich každodenní práci:

Co se v současnosti čte nejvíce?

Dospělí čtenáři si půjčují nejvíce beletrii, kterou by si jinak asi nekoupili. Zvýšený zájem je o autory, kteří pořádají autorská čtení. Pokud je jim spisovatel sympatický, posluchači si knihu při besedě i koupí a požádají přitom o autogram. Naučnou literaturu si lidé obstarávají natrvalo domů, ale zase asi málokdo může mít všechno. O básně mají zájem hlavně studenti a ti, kteří se sami pokoušejí tvořit. **U dětí, těch menších**, mají velký úspěch pohádky a dětská poezie – vše krásně ilustrované. **Starší děti** milují časopisy a z knížek si vybírají hlavně žánr fantasy a scifi, láká je dobrodružství a střet dobra se zlem. A také si hodně chodí půjčovat povinnou literaturu, kterou potřebují do školy.

Z čeho a jak vybírají knihovnice při nákupu knihy?

Řídíme se **přáním čtenářů** a společenskými trendy. Sledujeme časopisy o knihách, nabídky na internetu, dochází k nám spolehlivý distributor. A hlavně **podporujeme** nákupem knih **regionální knihkupce** (Kostelec nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou). Jako knihovna **máme u všech slevu**. Při nákupu mají zásadně **přednost knihy v pevné vazbě** - paperbacky kupovat nemůžeme, brzo by se používáním rozpadly.

Ideální čtenář – jaký je?

Ten, který **ví, co chce**. Ale k tomu se musí člověk asi dopracovat časem. Hodně zmůže i osobní kontakt: naši **povinnosti i radosti** je vhodné knihy doporučovat. Máme radost, když se trefíme do čtenářova vkusu. Dětské čtenáře můžeme ovlivňovat více, známe třeba jejich maminku, staršího bratra, spolužáky. Někteří rodiče však doma své děti nevedli ke čtení a ty potom zastávají postoj „mně stačí (občas) číst jen učebnice ve škole“. **Největší radost máme, když se z „nečtenáře“ stane „čtenář“ a rozhodne se k nám pravidelně docházet**. Začne mít bohatší slovní zásobu, stává se zvědavější, náročnější, sebevědomější ... prostě s knihami roste a sílí.

A jak probíhá spolupráce knihoven přímo se spisovateli, tj. tvůrci vámi nabízeného sortimentu?

My si spisovatele pro autorská čtení pečlivě vybíráme, přitom hodně dáme na **doporučení od kolegů z jiných knihoven**, kde se setkání čtenářů s autorem vydařilo. **I sami spisovatelé mají o tyto besedy zájem a kontaktují nás e-mailem**. Pokud spisovatel napsal dobrou knihu a umí ji veřejnosti i prezentovat, má vyhráno. Spisovatelství už dneska neznamena jenom zalézt si někam do koutečku a napsat do knihy text. U úspěšných spisovatelů se vyžadují také **určité marketingové**

dovednosti: schopnost odložit ostych, chovat se přirozeně a reagovat vtřícně na dotazy čtenářů. Na oplátku **autor získá možnost se zvýraznit.** A prodat část své produkce **přímo čtenářům, komunikovat s nimi, zjistit jejich názor.** Knihovny si také příležitostně kupují knihy přímo od autora, ovšem bez autogramu, jinak by je někdo zatoužil nevrátit do knihovny právě kvůli vzácnému podpisu.

A co souboj papírová kniha versus elektronická čtečka knih?

S papírovou knihou můžete mít fyzický kontakt. Je to i záležitost věku: jak člověk stárne, zklidňuje se a vrací se k základním věcem. Je velký rozdíl dotýkat se dřeva nebo plastu. A u papíru se vám nevybije akumulátor, nebude tam řádit počítačový vir ... Chceme ovšem říci, že se vývoj elektroniky nezastaví a je třeba s tím počítat, ale vždy se lidé budou rádi vracet ke klasice a k přírodě.

V USA některé knihovny už půjčují elektronické verze knih. Na vypůjční dobu, pak se text ve čtečce automaticky smaže a čtenář si objedná zaslání dalších textů. To se dá ale také praktikovat přímo nákupem elektronického verze knihy přímo z internetových obchodů. Jaká potom tedy bude role knihoven?

Dopředu se to nedá přesně odhadnout, ale **internetové obchody budou vždy tvrdý byznys,** třeba zmírňovaný akčními slevami. A potom je tu například otázka, jak ohlídat nelegální kopírování. Pro elektronické obchodování se teprve hledají pravidla, jejichž dodržování by se dalo důsledně zabezpečit a porušování sankcionovat. Myslíme, že **knihovny budou mít vždy mírnější, příznivější podmínky a budou i dostupnější pro širší vrstvy obyvatelstva.** Knihovna vám také **navíc umožní osobní kontakt s lidmi,** kteří „stojí“ za knihami (s autory, vydavateli, herci, ilustrátory), pořádání uměleckých výstav, setkání, besed, a to třeba nejen ve své budově, ale i na akcích pod širým nebem ... Knihovny se stanou více **multikulturními, koordinačními a organizačními centry v místě svého sídla - nebude to jenom půjčování „textů a hudebních nosičů“, ale setkávání lidí s různými osudy, profesemi, zájmy, informacemi, z různých měst i států.**

Dostali jste významné ocenění na Ministerstvu kultury v Praze. Jak probíhal vlastní ceremoniál a co mu předcházelo?

Nás do soutěže poslali **čtenáři knihovny,** my samy jsme o tom předem nevěděly. Až přišel překvapivý dopis z ministerstva, že se máme dostavit do Prahy. **Za velkou odměnu jsme považovaly už jenom to, že jsme nominovány na Knihovnu roku 2010:** o něčem víc jsme snít netroufaly, braly jsme to jako „jednodenní pracovní výlet“. Do Prahy se skutečně sjeli zástupci knihoven nominovaných z celé republiky. A to, že jsme si musely nakonec jít na pódium a převzít cenu, **nás velice překvapilo** - že v té veliké konkurenci vyberou zrovna městskou knihovnu z malého městečka. Vlastní ceremoniál se konal tentokrát přímo na ministerstvu, byl krásný a pečlivě připravený. S předáváním byla spojena například nezapomenutelně procítěná recitace Jitky Smutné z ukázky knihy autorky Vicky

Myron „Dewey (Kocour z knihovny, který okouzлил celý svět)“ a pohoštění. Vše bylo velice milé.

A jak toto ocenění vnímají lidé přímo ve Vamberku?

Vedení města je velmi potěšeno úspěchem. *Je to pro nás velká vzpruha.* Máme radost i z gratulací od našich přátelských kolegyn z jiných knihoven, například z Týniště nad Orlicí, od paní Blažkové z Knihovny města Hradce Králové, z Národní knihovny v Praze. Čtenářky nám přinesly květiny. Gestor knihovny nám dokonce daroval kovovou plaketu s emblémem města. Lidé se na nás usmívají: *máme radost, že naše práce má smysl.*

Děkuji za rozhovor. Marie Ungrádová.

RECENZE – NÁZORY – OHLASY

BYLO NÁS JEDENÁCT

Omlouvám se za použití slov ze známé písně o kopané. Skutečně je jich jedenáct jako ve fotbalovém mužstvu. Koho? Kriminálních příběhů Milana Duška v povídkové knize **MRTVÝ Z NÁBŘEŽÍ** (Nava, 2010, 142 stran).

Je mnoho způsobů, jak psát podobné příběhy. Jako hrůzostrašné historky plné morbidnosti, krve, sexu, násilí a napětí (jehož v kriminalistické praxi zase až tolik nebývá), jako jednoduché a zjednodušující soudničky (ó, ta nuda nad některými tzv. skutečnými případy), jako detektivní šarády, v nichž je až na posledním řádku odhalen a usvědčen zahradník, komorník nebo někdo úplně neznámý, do děje nezasáhnoucí, pokud možno ze dna společnosti. To všechno je již tak trochu za obzorem čtenářského zájmu. Samozřejmě, každý žánr vyžaduje svoje. I ty nejlepší básnické sbírky psané volným veršem oživí nějaký ten originální rým. Pro kriminální příběhy je nezbytná určitá míra napětí, tajemna a záhadnosti, jistý mlžný opar nad vzdálenými pastvinami, jakož i třeba jen načrtnutá kulisa společenského pozadí.

Základním půdorysem kriminálního příběhu jsou předpoklady pro trestnou činnost. Zjednodušené: Pro zločin. Existují ovšem činy (chceme-li, tedy zase: zločiny), neslučující se s morálním kodexem společnosti, vyvěrající z poruch osobnosti, k nimž dochází odjakživa a bez ohledu na společenské podmínky. Od doby kamenné k dnešku. A žel, budou existovat i v budoucnu, přes veškerou prevenci a všechna bezpečnostní opatření.

Ve střízlivě podávaných příbězích Milana Duška „účinkují“ pachatelé ze všech oblastí společnosti, také motivy jejich negativního jednání představují pestrou škálu toho, co je obecně nazýváno trestnou činností. Zdařile využívá falešných stop, které vedou do slepých uliček, kriminalisté se musí vrátit na startovní čáru

a začínat znovu. To není pouhá autorská licence, zvyšující napětí a poutající čtenářovu pozornost, to je odraz reality. Duškův kolektiv osob z restriktivního aparátu je složen ze zdánlivě nevýrazných, ale profesionálně výkonných jedinců, tvořících konsolidovaný, schopný tým. Třebaže jsou kladnými „hrdiny“, Dušek jejich přednosti záměrně nevystavuje na palčivém slunci, ponechává je ve stínu událostí, aniž by porušil základní etický kodex kriminálních příběhů. Včetně klasických detektivních románů a povídek, které strádají plnou věrohodností a v nichž dramatické události probíhají v uzavřeném, přesně ohraničeném prostředí s omezeným počtem postav. Zmínili jsme se o základním etickém kodexu: Trochu nudná jsou všechna povídání, pokud postrádají „hrdinu“. Jakéhokoli. V kriminálním příběhu to bývají vyšetřovatelé. Kriminalisté, pořádkoví policisté, soukromí detektivové, agenti různých tzv. tajných služeb, obhájci. Ojedinele i pramálo věrohodní, papírem šustící detektivové amatéři, kteří se prostě do děje připlétli. Nikdy by však neměl v úloze hrdiny vystupovat viník. Pachatel, zločinec, vrah. Ale co naplat, stává se to. Častěji ve filmech.

Milan Dušek v povídkovém souboru *Mrtvý z nábřeží* dodržuje nejen zmíněný etický kodex. Nebojí se případného osočení z xenofobie a rasismu, mezi jeho pachateli jsou i příslušníci menšin, tak háklivých na sebemenší negativní zmínku. Vždyť i ten Kocour Mikeš to schytl, jako kdyby jeho tvůrce mohl tušit, že budoucnost přinese zřízení ministerstva pro menšiny, jako kdyby neměli mít ze zákona všichni občané stejná práva, stejné povinnosti, stejnou odpovědnost, stejné nároky. To samozřejmě není problémem literárním, spíš problémem nedokonalosti demokracie a jejího uplatňování. Milan Dušek ve svých příbězích tento problém respektuje, ale nebojí se nazvat bílé bílým a modré modrým. Tím překračuje běžné hranice současné kriminální povídky.

František Uher

OSLAVA KRAJE POD ŽELEZNÝMI HORAMI

Jan Stejskal rozhodně není neznámým autorem a v kraji pod Železnými horami už vůbec ne. Dosud vydal: *Chrudimské příběhy v kresbách, povídkách a příslovích* (2004), *Pověsti a příběhy z Chrudimska a Nasavrcka* (2006). *Poklady Železných hor* (2008) a *Poslové minulých časů* (2010), napsal několik muzikálů pro děti a zkomponoval mnoho písní pro mládež. Nyní přichází vydavatelství **OFTIS** v Ústí nad Orlicí s jeho novou knížkou **CESTY A NÁVRATY**. Je v rozsahu 159 stránek a všestranně nadaný autor ji doplnil vlastními ilustracemi (napočítal jsem jich padesát a některé jsou dokonce celostránkové a v barvě), což je obdivuhodné už samo o sobě, natož když je možné konstatovat, že bezesporu psaný text dotvořily a příjemně osvěžily.

Jan Stejskal je rodákem z Chrudimě, ale žije v Nasavrkách, a z jeho povídek přímo číší jeho spřízněnost s těmito městy a celým krajem pod Železnými horami, ani na okamžik nepochybuje, že jsou ta místa pro něho tak říkajíc srdečními záležitostmi. Přesvědčuje nás o tom každou z těch jedenácti povídek, které zařadil do svého souboru. V úvodu k první části povídek (Cesta do Chrudimě přes Londýn, Když navštívil Chrudim císař pán, Dostavník do Chrudimě, Rozhodnutí), jež nazval „Cesty do východočeských Athén“ (tak o Chrudimi mluvil František Palacký), napsal: *Cesty spojují lidská sídla a překonávají vzdálenosti mezi lidmi. Jezdili po nich lidé urození, významní i neznámí, slavní i neslavní. Ať jde o polní či lesní cesty, silnice nebo železnice, mnohé z nich jsou protkány zajímavými příběhy. Nejinak je tomu u cest směřujících do Chrudimě.*

Za citaci stojí i jeho další slova: *Jsou místa, kam se rádi vracíme, kde nalézáme osvěžení v živé vodě příběhů, které se staly, mohly stát i které se právě odehrávají.* Ano, všechny příběhy, které nám autor v knize nabízí, mají reálný základ v minulosti a mohly se skutečně odehrát, jak je dotvořila jeho tvůrčí fantazie. Je zajímavé, že v téměř každé povídce se objevuje nějaká neobvyklá událost pro zmíněná města či celý kraj, leckde s obrovským zaujetím provází nějakou mimořádnou osobnost převážně z uměleckého světa třeba se zaměřením na hudbu.

Ve zmíněném směru je například napsána povídka „Fotografie z Běstviny“, jde vlastně o jakousi vzpomínku na chrámový koncert světoznámého houslisty Jana Kubelíka. V povídce „Malečský zámek“ je zase řeč o Františku Ladislavu Riegrovi a Františku Palackém. Zájem čtenáře jistě přitáhne i povídka „Den po obchůzce“, tehdy započal marný boj Nasavrka o železnici. Pozoruhodné jsou i literárně zpracované pověsti „Poklad rytířů Heřmanů“ a „Bylanský silák“.

Všechny prózy jsou napsány čtivě a se smyslem pro detail a nepochybně čtenáři ledacos z minulosti připomenou, dost možná i navodí touhu zajet do toho kraje pod Železnými horami a místa, která jim Jan Stejskal tak přesvědčivě vykreslil, i navštíví.

Milan Dušek

Z revolučního nadšení lze žít hlavně po revoluci.

Mamuta by dnes nikdo nepovažoval za velké zvíře.

Jako má umění svá pravidla, tak i pravidla mají své umění.

Jiří Faltus

Sekání se čtenáři v Městské knihovně Lanškroun 14. října.

DOPORUČENÍ:

Josef Krečmer - Podvedená generace

Bylo mi dopřáno tak trochu z povzdálí sledovat vznik jedné knihy. Autor mi během psaní o svém díle něco vyprávěl a několikrát mi dal přečíst pár úryvků. Tím vzbudil moji zvědavost a tak jsem se velice těšil, až bude kniha na světě a já si ji v klidu přečtu celou. Když vyšla, přečetl jsem ji téměř najednou. A její četbu mohu každému doporučit.

Podvedená generace chrudimského spisovatele Josefa Krečmera je dílo nesmírně zajímavé. Chvillemi jsem přemýšlel, jestli čtu román nebo literaturu faktu. Ale četl jsem vlastně obojí. Dva v jednom, řekli by obchodníci. Nebo přesněji dva v jedné – dva literární žánry v jedné knize.

Děj se odehrává mezi 50. a 70. léty minulého století. Hlavní hrdina, mladý katolický farář Fery, se jako chlapec musí vypořádat se zatčením a smrtí svého otce, který se v kriminále oběsil, se zabráním jejich statku a následnými ústrky od komunistického režimu. Poté těžce zápasí s touhou po lásce a po ženě. Na bohosloveckou fakultu šel vlastně pouze proto, že jako syn kulaka neměl naději dostat se na nějakou jinou školu. Také ho po smrti otce z velké části vychovával farář, kterému Feryho maminka dělala hospodyni. Jeho boj byl o to těžší, že již před studiem poznal velkou lásku, ale kvůli budoucímu poslání se s ní rozešel.

To pouto však nebylo nikdy přetrženo a Madla se Ferymu stále vracela a to nejen ve vzpomínkách.

Není ovšem cílem tohoto článku prozrazovat děj knihy. Cílem je spíše upozornit na to, že vedle silného příběhu obsahuje dílo i velice cenná fakta z té doby. Vedle postav románových se můžeme setkat i s postavami skutečnými. Dočteme se o perzekuci kněží, o metodách StB, o politických procesech a trestech, o poválečném unášení československých občanů do Sovětského svazu. V knize je i seznam popravených. Děj se převážně odehrává na severu Čech, který byl silně poznamenán vystěhováním Němců a následným obydlím lidmi z celého Československa. I o tom si v knize přečteme. Stejně jako o udělování a odnímání státního souhlasu k vykonávání kněžského povolání a jak bylo snadné udělat z faráře traktoristu. Poměrně hodně místa je věnováno celibátu a jeho historii. Věděli jste např., že biskupové kdysi kněžím vypláceli tzv. „kurevné“? Tak i to se v knize dočtete.

Knihla obsahuje vše, co má dobrý román mít. Silný příběh, spád děje, lásku i zradu, hrdinství i zbabělost. A tomu ta historicky doložená fakta. Je to vlastně taková malá románová učebnice dějepisu. Nezbyvá mně, než ji doporučit k četbě. A kdyby se díla někdy ujal nějaký šikovný scénárista, mohl by vzniknout krásný film. Mimochodem kladně se ke knize vyjádřil i dramaturg České televize Rudolf Drmola a známý katolický kněz z Lanškrouna Zbigniew Czendlik. Kniha je navíc opatřena pěknými ilustracemi Jiří Šimka.

Zdeněk Jirásek

KNIHA O ŽIVOTĚ, JAK ŠEL

Národ přece není tak hloupý, jako různí křiklouni a někteří politici, které si zvolil. Žel. Ale to je pouze jeden odstavec trpké kapitoly. O lidských právech dělají největší pokřik ti, kteří je přiznávají pouze sami sobě, kteří se považují a vydávají za jediné nositele světla, poznání, pravdy a spravedlnosti. Ať již jednají z naivity, prospěchářství, závislosti či neznalosti skutečností. Proto se setkáváme s hanobením některých složek, podílejících se na někdejší ochraně republiky. Doba je vždycky taková, jaká je. Našli se lidé, jimž vadila a dosud vadí ochrana státní hranice a neustávání v osočování těch, kteří ji prováděli. Činili tak povinně, většinou s nejlepšími vědomím a svědomím. Ozývají se odpurci. Budiž, mají právo na vlastní názor, pokud se ho nepokoušejí brát jiným. Mají právo nevlastnit názor jako spousta lidí se zřetelným odporem k nevhodnému pobytu českých vojáků na asijských územích. Jsou i tací, kteří pokorně obrušují hrany vlastním dřívějším názorům a činům, farizejsky obracejí bílé v černé a černé v bílé. Dokazují to pocty, prokazované nedávno zesnulšímu vrahovi a osočování těch, kteří během

vojenské základní služby na státní hranici riskovali – nikoli z vlastní iniciativy – zdraví a někdy i životy.

Mnozí na ta svoje mladá léta stále vzpomínají. Tu sentimentálně, tu lehce nekriticky, tu nahlížeji střízlivým pohledem. Neboť ta jejich hraničářská léta dostávají s odstupem mnoha roků příchuť dobrodružství. Hořké zarůstá mechem zapomnění, příjemnější přetrvává. Je to zákonité, přirozené a patrně správné.

Také na literárních lánech se stále nacházejí autoři, kteří neváhají nést svou kůži na trnité pole plné záště. Patří k nim Milan Dušek, tvůrce mnoha hraničářských povídek, publikovaných po celá desetiletí. Zabývají se ve značné míře soukromím pohraničnicků a mezilidskými vztahy vůbec, než aby oplývaly pouze akčními scénami plnými vzrušení a napětí. Dušek neváhá zavítat i do civilních sfér, služba na hranici se přece také opouštěla, pohraničníci odcházeli do civilu, rozličné vazby však nejednou přetrvávaly. Po nedávných knihách Stopy na druhou stranu a Mraky nad Zelenou Hůrkou přichází Dušek s rozsáhlým souborem devětadvaceti povídek, nazvaných příznačně Hraničářská čest. Pro Podorlický Klub českého pohraničí vydalo nakladatelství Oftis (2010), vhodně vybavenou několika dobově pojatými fotografiemi, které možná nejednomu čtenáři oživí paměť. Snad trochu nad rámec jsou skupinové fotografie, vhodné pro literaturu faktu. Autor čerpá náměty nejen z vlastních zážitků na státní hranici v oblast Kvildy, záměrně se nepokouší postavy a jejich jednání lacině heroizovat, jak se s tím občas setkáváme na opačné straně barikády, tam, kde to není zcela na místě.

Hraničářská čest je nesporně určena především pamětníkům. Zejména pro mladou čtenářskou generaci možná bude ledačos obtížně pochopitelné, ale to je problém obecný, nejen této knihy, vyplývá z nedostatečných a v první řadě málo objektivních informací. Kdo může vyloučit, že za určitou dobu nebude pro mladé nepochopitelné mnoho z toho, co v současnosti prožíváme, a bude to hodně tvrdá konfrontace iluzí se skutečností! V Hraničářské cti však určitě rádi zalistují ti, kteří poznali službu na hranici na vlastní kůži a v nichž dosud úplně nevydoutnal třeba vřelý vztah k tamní drsné přírodě. Minulost je něco, co v člověku zůstává zakořeněno a Milan Dušek se svou knihou plnou příběhů pokouší dokázat, že není nutno klopat oči. Čest je třeba proti osočování obhajovat. I tu hraničářskou. Kniha si však právě pro tento aspekt za prioritu neklade. Prioritou je sám život, jak šel den za dnem a týden za týdnem. Lesy, lučinami, roklemi, močály, bažinami. Jak jimi chodili obyčejné lidé.

František Uher

KONFRONTACE OSUDŮ

Už tři předcházející knihy spisovatelky Ivy Tajovské (Jepičí hvězdy, Eroika 2006 – Matky matek, Eroika 2007 – Pavučiny touhy, Eroika 2009) jsou svědectvím

doslova raketového nástupu a nesporně čtenáře přesvědčily, že do literatury vstupuje autorka, která má co říci a hlavně, že to umí vyslovit. Je třeba připomenout i scénář, podle něhož byl natočen televizní film Archiv, který už ČT vysílala.

V další knize **JARMARK OBNAŽENÝCH DUŠÍ** (Eroika, 2010) **IVA TAJOVSKÁ** přichází s třinácti povídkami, které na sebe navazují prostřednictvím postavy zmíněné v závěru předcházející povídky. Od první s názvem Výjimečný, kde obnažuje své bolavé nitro lékař neúspěšný ve výběrovém řízení na primáře, obviňující z toho kdekoho, protože on je přece výjimečný, až po poslední povídku Zombík, která by se dala zjednodušeně charakterizovat slovy: Láska kvete v každém věku, nám autorka představuje rozličné typy lidí, prostřednictvím jich samotných se zajímá o jejich osudy a často až téměř nelítostně odkrývá veškeré stránky složitých a evidentně rozporuplných povah, přestože se na první pohled jeví docela všedně. Možná se mylím, když napíši, že leckde postrádám podstatně více porozumění k jednání jejich postav, ale tenhle můj pocit nejspíše vyplývá z toho, že je autorka prostě staví do situací, kdy se otevírají, kdy padá dosavadní maska a vypluje na povrch skutečné nitro.

Podle mne autorka ve svých povídkách vydatně poskočila v jakémsi pitvání lidských duší většího počtu jedinců současně, plocha povídky zaměřená na jedinou postavu, jí k tomu poskytla dostatek prostoru, jenž neměla v předcházejících dvou románech, s ohledem na posun děje.

Faktem je, že po přečtení její nové povídkové knihy ani na okamžik nepochybujeme, že postavy, o kterých Iva Tajovská píše, nepocházejí z rodu vyfantazírovaných lidiček, tak hluboký ponor se prostě nedá vyfabulovat. Ledacos z přečteného nás přinejmenším znepokojí, přinutí nás přemýšlet, nejspíš většinou dojdeme k závěru, že autorka nás nesměruje k hledání pouze té pověstné jehly v kupce sena.

Milan Dušek

NA OBZORU TALENT

Začněme názvem: Dvojitý podfuk. A nutno předeslat: Nikoli na čtenáře. Což se stává některým knihám, jakož i nám všem jako čtenářům. Mám po ruce detektivní příběh **Marka Zlatníka**, nazvaný právě **DVOJITÝ PODFUK**. (Vydala Olympia, 2010.) Název charakterizuje základní princip děje, činí to však šikovně, napovídá, o čem asi bude řeč, neprozrazuje však cokoli o kladných, záporných či vedlejších postavách, natož aby už v názvu namířil pistoli na pachatele// pachatelku. Takový plevel na lánech české detektivní literatury čas od času vyrůstá. Zejména v oblasti povídek. Odložme však obecné úvahy. Marek Zlatník napsal čtivý příběh bez okatých šarád pro zmatení čtenáře, zvolil obecně platný námět, jehož podstatou je ziskuchtivost. Tolik je možno prozradit. Komu se již zajírají

příběhy s narkomafií, může zůstat klidný. Nesetká se ani s dalším literárním neduhem – naivním policejním podraznictvím, spojením policistů s podsvětím. V praxi pochopitelně dochází i k takovým excesům, ale podle několika leklých ryb nelze hanit celý rybník, není třeba nafukovat dětský balónek do rozměrů Nobileho vzducholodě Italia. Pokud se nemýlím, Dvojitý podfuk se stal Zlatníkovou knižní prvotinou a je to kniha plnohodnotná, zralá, prostá neduhů z nezralosti. Konečně, vydalo ji nakladatelství Olympia, jehož detektivní produkce se vždycky vyznačovala poměrně vysokou kvalitou. Přiznejme autorovi právo popustit uzdu fantazií, činí to originálně. Možná by místy prospěly úspornější dialogy, ale to už vstupují do zahrádky autorovy tvůrčí koncepce. Východočeské středisko OS sdružuje řadu kvalitních autorů regionální literatury a knih pro děti, v Marku Zlatníkovi může vyrůst kvalitní autor s širším čtenářským ohlasem. Na věštkyně, kartářky a hádání z ruky či z kávové sedliny nevěřím, nehodlám se jim plést do problematičtějšího řemesla, ale rád bych si nad další Zlatníkovou knihou dal za pravdu: Na obzoru stanul talent. Je mnoho potůčků, které vtékají do řek, ale o ty s ryzí vodou je trošku nouze. Nepochybně proto, že i renomovaní autoři postrádají dostatek publikačního prostoru pro práce menšího rozsahu. Natož nová jména. Věřme, že Marek Zlatník na nastoupené cestě vytrvá a není nezbytně nutné, aby se stále držel téhož žánru.

František Uher

TŘI KNÍŽKY JIŘINY VALACHOVIČOVÉ

Babi, povídej pohádku

Stonek růže 2009

**Život není peříčko 2010 - Všechny vydala Reklama a propagace RA s.s.o.
Hradec Králové**

Jiřina Valachovičová zřejmě patří k tomu druhu lidí, kteří prožívají svůj – často nelehký život – a najednou je přepadne neodbytný pocit, že mají tolik životních zážitků, že jimi téměř překypují, stručně řečeno: derou se z nich ven. V tomhle rozpoložení je dříve či později zaznamenají písemně. Zpočátku si namlouvají, že ty věci píšou pro vlastní potěšení, ale postupně si uvědomí, že to, co stvořili, by mohli číst jejich přátelé a známí, prostě lidé, se kterými je něco spojuje. Těm se psané líbí, protože mají k autorovi vztah a samozřejmě jej povzbuzují k většímu rozletu. V této chvíli autor tak či onak dojde k závěru, že si musí zvýšit latku. Něco se povede, něco až tak moc ne, což je zcela běžné v tomhle stádiu psaní, ale každý takový příběh přinese i samotnému autorovi nová poznání, otevře mu zpočátku netušené a dosud utajované rozměry. V každém případě tu je pocit,

že o něčem dokáže vyprávět a že získává stále větší schopnost se k životu kolem sebe vyjádřit.

Z textů Jiřiny Valachovičové přímo číší její upřímný vztah k lidem všeobecně, ale zvláště k těm nějak postiženým (ať už psychicky či fyzicky) a v neposlední řadě k dětem, nijak v sobě nepopírá citlivou duši ženy a matky s někdejší profesí učitelky, s nevšedním porozuměním ke svému okolí píše své příběhy z nichž některé svou naléhavostí a opravdovostí utkví nadlouho v paměti. Co víc si autor může přát?

Pokud jde o první knížku **Babi, povídej pohádku** (Rok vydání není uveden, ale jde o druhé a upravené vydání v nákladu 100 výtisků), o tom, komu byla určena hovoří už samo věnování: Vnukovi Honzíkovi a jeho kamarádům z dětského domova. Ve své podstatě nejde o příběh, který by se příliš vymykal z podobných próz pro děti, ale je napsán mile, s vřelým vztahem k dětské duši a nejen děti ho jistě ocení. Knížku ilustrovala výtvarnice Martina Kulhavá, mimo obálku jde o třináct celostránkových obrázků, které nesporně korespondují s textem a popisovaný příběh nerušivě dotváří.

Stonek růže (2009) je soubor sedmi povídek, jemuž dala jméno ta první. Je už určena dospělému čtenáři. Není svým rozsahem dlouhá, ale bezesporu se vám dostane pod kůži – matce umírá dcera. Ze všech próz v útlé knížce nejvíce „Přišel jsem vám poděkovat“, svědčí o tom, že autorka bývala učitelkou a o své práci i přemýšlela. K její profesi se z jiného pohledu vrací povídka „Ať hodí kamenem, kdo ...“

Život není peříčko (2010) zahrnuje už 15 próz nejrůznějšího charakteru. Přešly sem dvě čtenářsky jistě úspěšné povídky z předcházejícího souboru (Přišel jsem vám poděkovat, Ať hodí kamenem, kdo ...), ale pak už jsou to převážně jakési žánrové črty, záznamy či postřehy z určitých životních situací, jakési jiskry, které sice zazáří, ale převážně hasnou.

Většina próz nesporně napovídá, že Jiřina Valachovičová má vnitřní potenciál na to, aby se vydala dál.

Milan Dušek

LASKÁVÁ POEZIE LADISLAVA VONDRÁKA

V literatuře to už tak chodí, že se mnohé tváří důležitě, okázale, velkoryse a ctihodně, zatímco skutečnost sténá, nařiká a pláče, obrovitá zámorská loď je ve skutečnosti chatrným a značně děravým vorem, jemuž je předurčeno brzké ztroskotání. Rozhodně u čtenářů. Jsou však knížky nenápadné a naveskrz skromné, které přelupují vzdálenosti a bez problémů přistanou v otevřených přístavech – u čtenářů. U vnímavých čtenářů. Otevřít takovou knížku je potěšením, psát o ní radostí. Jedna z nich zvedla kotvu na cestu za čtenáři v havlíčkobrodské tiskárně.

Nepochybně vyplula i za trvalými příznivci. Hrstku škarohlídů pomiňme, tři se najdou vždy a všude. Zmíněná půvabná sbírka poezie nese lehce tajnosnubný název **TAJNOSPÁDY** a jejím tvůrcem je čtenářům Kruhu známý **Ladislav Vondrák**, pořadatel či spoluřadatel desítek kulturních, převážně literárně orientovaných pořadů v havlíckobrodské kavárně U Notáře. Zasvěcenější ho znají také jako tvůrčí osobnost, autora písňových textů a především jako autora inteligentní, originální, laskavé, neotřele vtipné poezie, které je vlastní moudrý nadhled a vzácná hravost. Nepohrává si ovšem se čtenáři, hraje si se slovy, nápady a jiskřivými okamžiky každodenního plynutí času, jimž dává trvalou platnost. Od vydání Vondrákovy knižní prvotiny „Mysli si, že se ti to zdá“ uplynula bezmála desetiletí. Dlouhý časový oblouk však nic nezměnil na Vodrákově osobité poetice, která dozrála jako ovoce v koruně plodného stromu. Bystré postřehy střídají cudně erotické hříčky, mezi kterými najednou najdeme myšlenku hlubokou jako oceán: //Přijď za mnou// jestli zestárneš// půjčit si jednu knihu z těch// co dnes už nikdo nevydává//. Vodrákově poezii neschází výrazná sebereflexe, s jemným sarkasmem dokáže obrátit břit svých veršů proti sobě: //Dveře a lahve otvírám rád//.

Ladislav Vondrák svými Tajnospády vskutku otvírá dveře všem, kteří jsou ochotni naslouchat a plout stejným směrem. Tak jako otvírá dveře svého domu návštěvníkům zmíněných pořadů. Nebývá zvykem uvádět poslední slova knih, jejichž charakter je ryze věcný, informativní. Udělejme však výjimku: Minimální náklad 1.113 výtisků //...// Dělam to tak vždycky.// PS: A zastavte se někdy.//

Jsme zváni, zastavme se tedy. Zastavíme se nad Vondrákovými Tajnospády. Potvrzují, že autor pochází z kraje Karla Havlíčka Borovského, některé verše s melodickými rýmy dostávají charakter epigramu. Proti běžným zvyklostem tvoří sbírka jakýsi volný cyklus, Vondrák nevymýšlel k jednotlivým básním názvy. Nepotřebují je, mluví samy za sebe.

Nelze opominout ani účelně střízlivý, vtipný. Svěbytný doprovod Ivany Měkotové, jemuž jsou vlastní širší parametry, prolíná a často splývá s textem. O knížce si čtenáři udělají názor sami. U básníka Ladislava Vondráka, člena Obce spisovatelů, pomohou jeho slova: //Aby nebylo poznat// pro koho dýchám// Tajím přede všemi// dech.// A právě taková je jeho poezie, jeho Tajnospády.

František Uher

Čtenářův prožitek

Marta Urbanová

Jak začít čtenářův prožitek Kruhu č.21 než Sjednocením pana Uhra.

Nikdo nepřišel

Nikdo neodešel ...

Opět jedna z perel, která se zrodila z lunny a propadla až ke mně do duše. A za ní ještě nahoře trochu balancuje Zástup světla, v povzdálí se drží Ušák, Písne pro Violu.

A kdepak je Duše pokořená? Obsah tohoto čísla mne nutí k pozastavení ne u autorů, ale u těch, kdož přiložili ruku k dílu a tento bulletin tvoří.

Jiří Faltus si vybral Duše svobodná, nepokořená. Jeho slova, rada a vzácný dar nabídnutý mladé autorce, jsou hodny obdivu Faltusovy moudrosti a zkušenosti. Kéž by ke mně někdo takto laskavě promluvil, když jsem začínala psát. Kéž by mne tenkrát někdo vzal podobně za ruku, aby mě nasměroval na opouštění vzdušných zámek, projasňování a nabírání inspirace z reálnějších podob života.

Milan Dušek, nejráději bych řekla perpetuum mobile bulletinu, ale na to nemám právo. Za jeho rozhovorem Na slovíčko se skrývá mravenčí práce na korektuře celé knihy. Pan Dušek ve své skromnosti nevystupuje na výsluní, ale drží se ve stínu zaštitěn svou prací, která je pro něj životním krédem. A motorem bulletinu.

František Uher také v každém čísle přináší svou kapku do mlýna. A není to kapka zanedbatelná.

A na závěr si zopakujme aforismus P. Holečkové: Uděláme-li krok správným směrem, posuneme se kupředu o dva.

Nikdo nepřišel

Nikdo neodešel

A přece stránky bulletinu udělaly dva kroky kupředu.

NA SLOVÍČKO S JEKATĚRINOU POLJANSKOU PŘED ODLETEM

Jaký jste měla dojem z akcí, kterých jste se zúčastnila?

Ze setkání s básníky a čtenáři jsem si odnesla pocit duševního tepla, živého, opravdového zájmu lidí jeden o druhého i o tvorbu. Bylo velice příjemné seznámit se se zajímavými lidmi, dobrými básníky, všeobecně – s lidmi, kteří nejsou lhostejní a upřímně milují poezii.

Jaké je vaše postavení jako básnířky v Rusku?

Na tuto otázku je možné odpovědět buď stručně „široce známá v úzkých kruzích“ nebo se rozhořit velmi dlouze. Dávám přednost stručnosti. Poezie byla vždy umění pro nevelký okruh lidí (pokud nebyla speciálně „roztočená“ státem) a to je normální. Tak jako mnoho jiných básníků mám svůj okruh čtenářů jak tištěných vydání tak na internetu. Pro básníka je to dobré, dokonce příliš.

Jaký máte dojem z první návštěvy České republiky?

Upřímně řečeno, nedostává se mi slov, abych vyjádřila nadšení nad krásou shlédnutého. Všechny přívlastky jsou banální a nedostatečné. Každé město a každá budova má svoji osobitou krásu. Ale obzvláště jsou velkolepé hory: neopakovatelné spojení velikosti, mohutnosti a něžnosti. Co ještě říci? Snad jen to, že nějaký kousek Čech bude teď navždy se mnou a ve mně.

Děkuji za odpovědi. Věra Kopecká.

Jekaterina Poljanská, básnířka z Petrohradu.

POTĚŠUJÍCÍ NAHLÉDNUTÍ

Nejenom velké činy zasluhují pozornosti. Ne vždy bývají hodný pozornosti, natož potlesku. Platí to i v literatuře. Členové našeho střediska se představují vlastními pracemi, podílejí se však také na řadě skromných aktivit, jejichž charakter je spíše komerční. Jenomže právě v této oblasti se často setkáváme s hanebnou češtinou, slohovou neobratností a lajdáckostí, s téměř urážlivou obsahovou jalovostí, která děsí nejen przněním českého jazyka, ale i prázdnotou ducha. Proto vítáme a oceňujeme třeba kvalitní turistické prospekty z dílny Lukáškovy. Zmínku zasluhuje kalendář RYCHNOVSKO V KRESBÁCH JOSEFA KOREJZE-BLATINSKÉHO, jehož pozdní prvotinu Vejchysty do říše báječin vydalo v roce 1988 pro pamětníky nezapomenutelné nakladatelství Kruh. Ke kresbám, které jsou svědectvím dosud nepřiliš vzdálené minulosti, vždyť mnozí ještě pamatujeme světnice podobné

světnici paní Veverkové v Javornici, připravil jazykově bohatý a strážlivě věcný doprovodný text Jiří Frýzek, který se zasloužil i o publikaci vydanou k 700. výročí vzniku obce - OBEC LIBERK. Zejména historický úvod nutně zaujme i čtenáře, který nemá s obcí nic společného.

Milan Richter, básník, vydavatel Ústeckých ozvěn a nadšený turista připravil publikaci 70 LET TURISTICKÉ CHATY HVĚZDA, kterou bohatě vybavil snímky z počátků organizované turistiky i posledního období, doprovodil je obeznalým, dokumentaristicky pojatým textem. Zdánlivě okrajová, podružná, lokální záležitost ... Takové publikace však mají dlouhou životnost a trvalou platnost, v domácnostech jsou předávány z generace na generaci, pomáhají formovat vztah k okolí, městu, lidem.

Věra Kopecká, básnířka, překladatelka a nesmírně obětavá organizátorka literárního a kulturního dění na Broumovsku i v příhraničních polských oblastech, připravila k letošním Dnům poezie v Broumově sborník poezie NA DNĚ MORE VERŠ, v němž je vedle polských básníků v originále zastoupena řada našich členů, čeští básníci známí v širším literární kontextu, petrohradská básnířka Pól janská či polská básnířka Anna Elżbieta Zalewska. Právě té věnovala Věra Kopecká výraznější překladatelský zájem a připravila výběr z jejích veršů MLHOVINA OSUDU. Básnířku jsme měli možnost poznat na setkání v Přelouči při křtu sborníku Povídky s tajemstvím. Zalewska je básnířkou vyznávající přemýšlivou, úspornou poezii, která neplývá slovy, dovede hledat laskavější stránky života, objevuje zdánlivě všední věci, hledá a nachází drobné poklady v nás a kolem nás. Neboť v tomto směru dobrá poezie nezná uměle vytvořených hranic. Píše-li Zalewska //na neznámých stromech// najdu hnízda ptákům//, nebo //odepsané přátelství dohořívá// malým plamenem//. Jakoby nás oslovil někdo blízký. Báseň Skanzen je pak brilantní ukázkou občanské poezie, vyjadřuje jasnozřivě pravdivý, bolestný, ostře vyhocený vztah k současnosti a jejím stinným stránkám.

František Uher

Příčinou růstu inflace, jsou draze placené zkušenosti.

Jsem optimista, takže můj pláč nad výdělkem, jsou vlastně slzy štěstí.

Obecní blázni dnes nejsou, všichni odešli za lepším.

Jiří Faltus

ZAZNAMENÁVÁME – KOMENTUJEME:

* Básniřka a překladatelka **VĚRA KOPECKÁ** z Křinic u Broumova byla přijata do OBCE SPISOVATELŮ v Praze.

***

* **DNE 2. října se konala vernisáž** 5. ročníku výstavy Výtvarný Žamberk v Městském muzeu. Mezi deseti účastníky se prezentovala i členka výtvarné sekce Vč.SOS **MARTINA KULHAVÁ** několika svými obrazy a knižními ilustracemi.

Výtvarnice Martina Kulhavá na vernisáži v muzeu Žamberk

NOVÉ KNÍŽKY ČLENŮ Vč.SOS:

MAREK ZLATNÍK – DVOJITÝ PODFUK, detektivní příběh v nakladatelství Olympia Praha.

LADISLAV VONDRÁK – TAJNOSPÁDY – sbírka poezie, vydala Tiskárna Havlíčkův Brod.

JIŘÍ FALTUS – **ČEKÁNÍ NA ODPOVĚĎ**, básnická sbírka v nakladatelství ALFA-OMEGA Dobřejojvice.

JIŘÍ FALTUS - **S ROZUMEM V KONCÍCH**, sbírka aforismů v nakladatelství ALFA-OMEGA Dobřejojvice.

PETR CHVOJKA – **SIGNÁLY**, básnická sbírka v nakladatelství ALFA-OMEGA Dobřejojvice.

FRANTIŠEK UHER – **PRAVIDLA PLANTÁŽE**, básnická sbírka v nakladatelství ALFA-OMEGA Dobřejojvice.

FRANTIŠEK UHER – **AFORISMY 3, AŽ TĚ VYVOLAJÍ JMÉNEM**, sbírka aforismů v nakladatelství ALFA-OMEGA Dobřejojvice.

MARTA URBANOVÁ – **PECIVÁLEK**, veselé pohádkové vyprávění pro děti v nakladatelství Macek Delta, s.r.o. – ilustrace A. Kubková.

MILAN RICHTER – **70 LET TURISTICKÉ CHATY HVĚZDA NA ANDRLOVĚ CHLUMU**, historie, text doplněn mnoha fotografiemi. Vydal GRANTIS Ústí nad Orlicí.

VĚRA KOPECKÁ (editorka) – **NA DNĚ MOŘE VERŠ**, sborník 11. Dnů poezie v Broumově s ilustracemi Jany Wernerové.

VĚRA KOPECKÁ (překladatelka a vydavatelka) – **MLHOVINA OSUDU**, sbírka poezie polské básnířky Anny Alžbiety Zálewské.

MILAN DUŠEK – **ODKUD A KAM**, sbírka povídek jak šel život ve vydavatelství OFTIS v Ústí nad Orlicí

„13“ – **třináct východočeských autorů povídek s tajemstvím** – sborník próz členů Východočeského střediska OS v Pardubicích: Milan Dušek, Jan Dvořák, Helga Hrabicová, Jiří Hrabinec, Petr Chvojka, Josef Kraus, Lubomír Macháček, Marcella Marboe, Petr Musílek, Jan Stejskal, Antonín Šlechta, František Uher, Marta Urbanová. – Vydalo Vč.SOS Pardubice s ilustracemi Václava Smejkal.

HANA EVA MEIEROVÁ (KŘIVÁNKOVÁ) – **ETERNUM** – básnická prvotina, vydalo Vč. SOS Pardubice s ilustracemi autorky.

JOSEF KREČMER – **PODVEDENÁ GENERACE**, román s ilustracemi Jiřího Šimka, vydal OFTIS v Ústí nad Orlicí.

MARTA URBANOVÁ – **DENÍK PRO JINÝ SVĚT**, román vyšel ve vydavatelství OFTIS v Ústí nad Orlicí.

ADAM BOREK (LUBOMÍR MACHÁČEK) – **VRAŽEDNÁ SEŠLOST** – krimi příběhy v nakladatelství NAVA Plzeň.

FRANTIŠEK UHER – **ZEMŘÍT NEPOZNÁN** – detektivní povídky žánru krimi v nakladatelství MOBA BRNO.

JUBILEA

Kulatá výročí:

- 3. 2. Jiří Šimek
- 3. 2. Josef Kraus
- 13. 6. Blanka Jiravová

Půlkulatá výročí:

- 12. 1. Miroslav Bastl
- 12. 2. Marcella Marboe
- 13. 2. Alena Kordíková
- 1. 3. František Uher
- 8. 4. Rudolf Beran
- 29. 4. Josef Plachetka
- 18. 5. Alena Chalupová
- 12. 6. Martina Kulhavá

Všem jmenovaným přejeme hodně zdraví a optimismu i úspěchy ve tvořivé práci.

* **Ve středu 6. října** se v sále Magistrátu města Pardubice uskutečnilo slavnostní zahájení 6. VÝCHODOČESKÉHO PODZIMNÍHO UMĚLELECKÉHO MARATÓNU pod záštitou Ing. Jaroslava Demla. V průběhu maratónu se uskutečnilo mnoho akcí. K nim se na stránkách Kruhu 23 vrátíme v rámci vyhodnocení.

* **Řehečská slepice 2011 – jubilejní 10. ročník literární soutěže** je anonymní, pro neprofesionální autory z České republiky. Lze zasílat dosud nepublikované a do jiných soutěží nezaslané práce bez žánrového omezení v rozsahu: poezie 2

str. – próza 3 str. psáno na stroji či PC. Dílka by měla být především humorná (legrace, nadsázka, ironie, recese).

Motto: GASTRO ŘEHĚČ 2011 – Slepíci hody.

Kategorie: Poezie (téma recepty) – Próza (Co si navaríme, to si taky sníme).

Soutěžící označí práce vlastním heslem a kategorií, přiloží zalepenou obálku označenou týmž heslem, v ní uvede jméno, příjmení, rok narození, povolání a kategorii

Zasílejte ve čtyřech výtiscích! Uzávěrka je v pondělí 10. ledna 2011. Další informace lze nalézt: www.rehec.cz

Adresa na zaslání: Dr. Václav Franc – K Hájku 1724 – Nová Paka 509 01. Na obálku uveďte heslo Řehečská slepice 2011!

Lze použít i internetovou cestu. slepice@rehec.cz

Mobelova cena

Alois Marhoul vypisuje 3. ročník Mobilovy ceny. Přihlásit se mohou čeští autoři, jimž v roce 2010 vyšla básnická knížka.

Podmínky: autoři, jejich manažéři, ctitelé nebo nakladatelé zašlou na adresu Alois Marhoul, 252 04 Čisovice 123, jeden výtisk básnické sbírky, kontaktní adresu, telefon, mailovou adresu autora (samozřejmě s jeho souhlasem!)

Uzávěrka soutěže je 31. března 2011.

Autor, který ohromí Mobela (viz předcházející dva ročníky) obdrží plaketu Mobilovy ceny, dále mohou být udělena Mobilova uznání, případně pochvaly.

O místě a termínu předání budou ocenění autoři včas informováni.

Mobelovu cenu za rok 2008 získal Lubomír Brožek za sbírku Paměť ohně.

Mobelovu cenu za rok 2009 získal Jiří Žáček za sbírku Třetí poločas.

Mobelovo uznání získala Magdalena Pokorná za sbírku Vyznání.

Mobelovy pochvaly získali: Vladimír Stibor, Martin Vídeňský, Pavel Weigel, Jakub D. Kočí, Petr Musílek, Ivan Fontana, Michal Maršálek, Jarmila Hannah Čermáková, Alena Riedlová Slepíčková a Karla Krátká.

OBSAH:

D. Javoříková: ilustrace	1
M. Dušek: Na slovíčko s novou vedoucí výtvarné sekce	2
J. Dvořák: Portrét vpravo nahoře.....	3
J. Faltus: Ráno.....	3
V. Kopecká: Divní.....	9
M. Urbanová: Slavnost hašení ohně.....	9
P. Chvojka: Vzpomínka na budoucnost	13
M. Skačáni: Julie po česku	13
L. Huml: Hlína	18
L. Macháček: Vzpomínka na Pouť krkonošskou.....	19
M. Marboe: A komu smích	20
Z. Hudcová: Teď poslouchej ty mě	24
L. Vondrák: Verše	29
Z. Bažant: Deziluze.....	30
Alena Kordíková: Podnájem	32
STRÁNKY MLADÝCH A ZAČÍNÁJÍCÍCH AUTORŮ:	
M. Ungrádová: Dědečkování	33
A. Kulakovská: Happyendy se nekonají.....	38
J. Miletínová: Za rozbřesku	39
PARDUBICKÝ PRAMÍNEK 2010 – Zahraniční část	
J. Versi: Jeden za všechny, všichni za jednoho	40
P. Opielka: Jeden za všechny, všichni za jednoho.....	43
M. Wawrzkiwicz (HOST KRUHU) Spása	46
V. Kopecká: Malá evropská potkávání	47
P. Chvojka: Z RVHP ke hradu Kulíkovu aneb moje cesta k večerníčkům	48
M. Ungrádová: Vamberecká knihovna uspěla	50
F. Uher: Bylo nás jedenáct.....	53
M. Dušek: Oslava kraje pod Železnými horami.....	54
Z. Jirásek: Doporučení	56
F. Uher: Kniha o životě, jak šel	57
M. Dušek: Konfrontace osudů.....	58
F. Uher: Na obzoru talent	59
M. Dušek: Tři knížky Jiřiny Valachovičové.....	60
F. Uher: Laskavá poezie Ladislava Vondráka	61

M. Urbanová: Čtenářský prožitek	62
V. Kopecká: Na slovíčko s Jekatěrinou Poljanskou před odletem	63
F. Uher: Potěšující nahlédnutí.....	64
Redakce: ZAZNAMENÁVÁME - KOMENTUJEME.....	66
J. Faltus: Aforismy	23, 39, 45, 55, 65
Fotografie: M. Dušek (jun.), Milan Richter	

KRUH, bulletin Východočeského střediska Obce spisovatelů Pardubice

Ročník VI. – číslo 22 – prosinec 2010

Odpovědní redaktoři: Jiří Faltus, Milan Dušek

Obálka: Jiří Hrabinec, Miloslav Dušek jun.

Vytiskl: OFTIS s. r. o. v Ústí nad Orlicí

Příspěvky do Kruhu 23 zasílejte:

Milan Dušek – Helvíkovice 104, 564 01 Žamberk (próza a publicistika)

e-mail: spisovatel@milandusek.cz

Jiří Faltus – Zborovská 221, 563 01 Lanškroun (poezie)

e-mail: faltus.jiri@centrum.cz

Uzávěrka příspěvků: konec února 2011

Zveřejněné práce nejsou upravovány bez dohody s autorem.

PARDUBICE

Toto číslo vyšlo za přispění Magistrátu Pardubice, Krajského úřadu Pardubice, Krajského úřadu Hradec Králové a Ministerstva kultury ČR.